

ORDU ETNOGRAFYA MÜZESİ'NDEKİ OSMANLI DÖNEMİ SİKKELERİ

İbrahim EROĞLU*
Şerife TALİ**

ÖZ

Sikke kullanıldığı ilk zamanlardan beri şekil, ağırlık, değer ve kompozisyon olarak değişmiş olsa da günümüze kadar alışverişlerde kullanılma özelliği değişmemiştir. Çalışmada Ordu Etnografya Müzesi'ndeki Osmanlı Dönemi'ne ait 49 adet sikke incelenmiştir. Sikkeler müzeye; 18'i hibe, 19'u satın alma ve 12'si müsadere ile gelmiş olup sikkelerin tamamı depoda yer almaktadır. Sikkeler; II. Mehmed, III. Ahmed, I. Mahmud, III. Mustafa, III. Selim, II. Mahmud, Abdülmecid, Abdülaziz, II. Abdülhamid ve V. Mehmed Reşad olmak üzere 10 padişahı kapsamaktadır. Sikkelerin üzerinde padişahın künyesi, tuğrası, unvanı, darp yeri ve darp tarihi ile dua cümlesine yer verilmiştir. Sikkelerin 6'sı bakır, 31'i gümüş, 12'si nikel malzemenen darp edilmiş olup müzede altın sikke yoktur. Sikkelerin 12'si çekiç ile darp tekniğiyle, 12'si mekanik presleme ve 25'i de otomatik sikke presleri ile darp edilmiştir. Çalışma; sikkelerin ikonografisi, malzemesi ve süslemesi ile bölgedeki Osmanlı Dönemi hakimiyetini ortaya çıkarmak, sikkeleri numismatik çevreye tanıtmak ve sikke literatürüne katkıda bulunmak amacıyla yapılmıştır. Ayrıca sikkelerin üzerindeki yazı ve süsleme özelliklerinden dolayı başta sanat tarihi olmak üzere diğer bilim dallarına da bilgi olarak kaynaklık edeceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ordu Etnografya Müzesi, Osmanlı, Sikke, Akçe, Kuruş.

THE OTTOMAN COINS IN THE MUSEUM OF ETHNOGRAPHY IN ORDU

ABSTRACT

Although the coin has changed in shape, weight, value and composition since the first times of its use, its use in shopping has never changed until today. In the study, 49 coins belonging to the Ottoman Period in the Ordu Ethnography Museum were examined. Coins to the museum; 18 came with grant, 19 with purchase and 12 with confiscation, and all of the coins are in the warehouse. Coins; II. Mehmed III. Ahmed, Mahmud I, III. Mustafa, III. Selim, II. Mahmud, Abdulmecid, Abdulaziz, II Abdülhamid and V Mehmed Reşad it includes 10 sultans, including. On the coins, the sultan's tag, his tughra, his title, the place of the minting, the date of the mint and the sentence of prayer are included. 6 of the coins were minted from copper, 31 of them were silver, and 12 of them were nickel, and there is no gold coin. 12 of the coins were minted with hammer technique, 12 by mechanical pressing and 25 by automatic coin presses. Study; It was made in order to reveal the dominance of the Ottoman Period in the region with the iconography, material and decoration of the coins, to introduce the coins to the numismatic environment and to contribute to the coin literature. In addition, it is thought that due to the writing and decoration features on the coins, it will be a source for other sciences, especially art history.

Keywords: Ordu Ethnography Museum, Ottoman, Coin, Akçe, Kuruş.

Araştırma Makalesi

Makale Gönderim Tarihi: 04.08.2022; Yayıma Kabul Tarihi: 01.09.2022

* Doktora Öğrencisi, Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Bölümü, ORDU; ORCID: 0000-0002-4103-6320, E-posta: ibrahim_eroglu_00@hotmail.com

** Prof. Dr., Ordu Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, ORDU; ORCID: 0000-0002-4467-9081, E-posta: talisanat@hotmail.com

Giriş

“Sikke, eski zamanlardan beri ticarete kullanılan takas sisteminin yerine icat edilmiş, altın, gümüş ve bakır gibi değerli madenler kullanılarak elde edilen ve belli kurallar dâhilinde darp edilen değişim aracıdır” (Tekin, 1997, s. 20). Sikkeler üzerindeki işaret, resim, yazı ve çeşitli semboller vasıtasıyla belirli değerler taşımaktadır. Ayrıca sikkelerin ağırlıkları da sürekli olarak kontrol edilmesi gerekmektedir (Karwiese, 1995, s. 12).

İlk sikkenin ne zaman darp edildiği kesin olarak bilinmemekle birlikte MÖ VII. yüzyılın sonlarında Lidyalılar tarafından askeri giderleri karşılayabilmek için altın ve gümüş karışımından oluşan elektron adı verilen sınırlı sayıda sikkeler darp edilmiştir. Sikkeler asıl gelişimini ise yine aynı dönemde Batı Anadolu’daki İonia şehir devletlerinde göstermiştir. Sikke darbı Ege ve Akdeniz’in büyük bir kısmına hızlı bir şekilde yayılmıştır. Bu yüzden de Arkaik, Klasik ve Hellenistik dönemlerde basılan sikkelere Grek sikkeleri denilmektedir. MÖ VI. yüzyılın ortalarına gelindiğinde ise gümüş sikkeler elektronların yerini almaya başlamıştır (Akkaya, 2011, s. 14).

Araplar, İslamiyet kabul edilmeden önce Roma, Bizans, İran ve Arabistan sikkelerini kullanmışlardır. İslamiyet’in kabul edilmesinin ilk dönemlerinde ise “Kisravi” denilen Sasani sikkeleri kullanılmıştır (Tarlan, 1992, s. 37). Hz. Ömer (M. 634-644) döneminde de Sasani sikkeleri kullanılmaya devam edilmiştir. Ancak bu sikkelere bazı ilaveler yapılmıştır (Tekin, 1999, s. 169-170).

Göktürk Devleti’nde VII. ve VIII. yüzyıllarda runik harfli sikkeler darp edilmiştir. Bu sikkeler Göktürk harflerinin Çin sikkesinin arka yüzüne kazınmasıyla oluşturulmuştur. Göktürk damgalarının ya da harflerinin kazındığı sikkeler güneyde Afganistan-Kabil, kuzeyde de Yenisey-Hakasya topraklarına kadar yayılmıştır. Yerleşik kültürlerin de etkisiyle güney buluntularında üzerinde çok sayıda tasvirlerin yer aldığı Göktürk sikkeleri ele geçmiştir. Bu sikkeler arasında hatun ve kağan portrelerinin aynı sikke üzerinde kullanılması dikkat çekicidir. Ayrıca sikkelerin üzerindeki “ay-yıldız” sembolleri Türk tarihi bakımından önemli bir yere sahiptir (Morrisson, 2002, s. 74).

Türgiş sikkeleri ise Göktürk sikkelerinde olduğu gibi Göktürk harflerinin Çin sikkesinin arka yüzüne kazılmasıyla oluşturulmaması bakımından Göktürk sikkelerinden ayrılmaktadır. Ancak Türğiş sikkelerinin formları hâlâ Çin sikkesinin unsurlarını içermektedir. Sikkeler üstünde Soğd-Uygur harfleri kullanılmış olup kağan portrelerine çok az yer verilmiştir (Nathanoviç, 2006, s. 143-152).

Uygurlar, Çin tesiri altında kalmış olsa da Göktürklerin aksine kendi sikkelerinde doğrudan Uygur harflerini kullanmışlardır. Uygurların Beş Balık şehrinde bulunan bakır sikkeleri, Uygur harfinin kullanıldığı önemli bir örnektir. Sikkenin ön yüzünde 6, arka yüzünde ise 3 Uygurca kelimeye yer verilmiştir. X. yüzyılda Çin’in Tang hanedanı döneminde darp edilen sikkenin ön yüzünde Koço Uygur Beyliğinin 18. Kağanı olan “Köl Bilge Tengri Bükük Uygur Kağan” ifadesi yazmaktadır (Sertkaya, 2005, s. 24-25).

İslami sikkeler Emevi döneminde önemli bir gelişim göstererek Muaviye bin Ebu Sufyan’ın halifeliği döneminde (M. 661-680) ilk İslami biçimdeki altın sikke darp edilmiştir. Bu dönemde darp edilen altın sikkelere dinar, gümüşe dirhem, bakıra ise fels denilmiştir. Emevi sikkelerinin ana özelliği sikkelerin üzerinde halifenin adı ve Kur’an-ı Kerim’den ayetler yer almasıdır (Akyıldız, 2007, s. 163-165).

Abbasi döneminde de ilk yıllarda form ve şekil açısından Emevi sikkelerine benzer sikkeler darp edilmeye devam edilmiştir. Ancak zaman içerisinde Abbasi sikkelerinde Emevi sikkelerinden farklı olarak darp edilen sikkeler üzerinde sikkenin darbını

gerçekleştiren halifenin isminin yanında sikkeyi darp eden memurun adı ve sikkenin darp yerinin isimleri de sikke üzerinde yer almaya başlamıştır (Artuk, 1967, s. 624-626).

Abbasi döneminden sonra darp edilen sikkelerde Abbasi ve Sasani etkileri görülmektedir. Sikkelerin ön yüzünde dönemin Abbasi halifesinin adı ve unvanı, Kelime-i Tevhid, sikkenin darp tarihi ve yeri ile birlikte bu yazıların etrafında ok ve yay işaretleri bulunmaktadır. Sikkeler en dış kısımda ise daire şeklinde Kur'an-ı Kerim'den ayetler ile çevrelenmiştir (Çetin, 2006, s. 186).

Türk-İslam dünyasında ilk sikke, Karahanlılar tarafından darp edilmiştir. IX. yüzyıldan XIII. yüzyıla kadar Türkistan'da varlığını devam ettiren Karahanlı Devleti'nin darp ettirdiği sikkeler genellikle bakır ve gümüşten olup bu dönemde nadir olarak altın sikke darp ettirilmiştir. Karahanlı Devleti'nin bilinen ilk sikkesi Buhara'da 1002 (H. 393) yılında Abu'l-Husayn İlig Nasr b. Ali tarafından darp ettirilmiştir. Yusuf Kadir Han bin Harun Buğra zamanında üzerinde darp yeri ve tarihinin de yer aldığı sikkelerde, "malik al-maşrik" unvanına da yer verilmiştir. Karahanlılar; Reştan, Buhara, Kaşgar, Özkent, Nişabur, Tiraz, Ahsikes ve Kucende gibi şehirlerde darphaneler kurmuşlardır (Artuk, 1967, s. 626).

Hindistan'ın kuzeyi, Maveraünnehir ve Horasan'da kurulmuş olan Gazneli Devleti'nde ilk sikke Bilge Kağan (961-963) zamanında darp ettirilmiştir. Bu dönemde darp edilen sikkelerin üzerinde Samani hükümdarlarının ismine de yer verilmiştir. Gazneli Mahmud döneminin sikkelerinin arka yüzlerinde "eminü'l-mille ve yeminü'd-devle" olarak Abbasi halifesi tarafından Gazneli Mahmud'a verilen unvanlar yer almaktadır. Gazneliler, bakır, gümüş ve altından olan sikkeleri Nişabur, Herat ve Gazne şehirlerinde darp ettirmişlerdir (Tekin, 2009, s. 181).

Türklerin Anadolu'ya gelerek yerleşmelerinde önemli bir paya sahip olan Büyük Selçuklu Devleti, günümüz İran coğrafyasında kurulmuştur. Diğer Türk-İslam devletlerinde olduğu gibi Büyük Selçuklu sikkeleri de Abbasi geleneğini devam ettirmiştir. İlk Büyük Selçuklu sikkesi 1041 (H. 433) yılında Sultan Tuğrul Bey tarafından Nişabur'da darp ettirilmiştir. Tuğrul Bey döneminde darp ettirilen sikkelerde ok ve yay tasvirlerine yer verilmiştir. Ok ve yay Kınık boyunun simgelerini temsil etmektedir. Son Büyük Selçuklu Sultanı Sancar dönemi sikkelerinde de Samani ve Abbasi etkileri devam eder. Bu sikkelerde ayrıca Türkçe unvanlar da kullanılmıştır (Çetin, 2006, s. 183).

Anadolu'da kurulmuş olan Anadolu Selçuklu, Artuklu, Saltuklu, Danişmendli ve Mengücekliler sikkelerinde yazıların yanı sıra figürlü kompozisyonlarda görülmektedir. Bu sikkelerde tahta oturmuş figürler ve cepheden tasvir edilmiş büstler ile Bizans İmparatorluğu'nun etkileri görülmektedir (Tekin, 2009, s. 182). Anadolu Selçuklu Devleti kurulduğu ilk dönemde sikke darp ettirmemiş olup, Büyük Selçuklu, Abbasi ve Bizans İmparatorluğu sikkelerini kullanmışlardır (Tali, 2013, s. 114). Anadolu Selçuklu Devleti ilk sikkesini bakır malzemedeki Sultan I. Mesud döneminde (1116-1155) darp ettirmiştir. Bu sikkenin ön yüzünde yarım bir portre, arka yüzünde ise es-Sultan el-Muazzam, Mes'ud bin Kılıç Arslan yazmaktadır (Erkiletlioğlu vd. 1996, s. 23; İzmirlier, 2010, s. 96). Anadolu Selçuklu Devleti ekonomik olarak gelişmesiyle birlikte yüksek ayarlı altın ve gümüş sikkeler darp etmeye başlamıştır. Bu dönemde Antakya, Kayseri, Malatya, Erzurum, Konya, Dunaysır, Sivas ve Erzincan darphanelerinde sikke darp edilmiştir (Altıntaş, 2002, s. 391).

Anadolu Selçuklu Devleti'nin merkezi otoritesini kaybetmesi üzerine Osmanlı Beyliği bağımsızlığını ilan etmiştir. Osmanlı Beyliği Ebu Said Bahadır Han'ın ölümüne kadar İlhanlı Devleti'nin egemenliğini kabul ederek günlük ihtiyaçlarını karşıladıkları küçük isimsiz sikkeler dışında sikke darp ettirmemiştir. Osmanlı'da ilk sikke Osman Gazi döneminde (1299-1326) bakırdan darp edilmiş olup bu sikkelere "mangır" denilmiştir. İlk

gümüş sikke ise 1326 yılında Orhan Bey döneminde darp edilmiştir. Bu gümüş sikkelere de "akçe" denilmiştir. Orhan Bey döneminde darp edilen sikkelerde sultanın adı, darp yeri ve tarihi ile birlikte "Halledallahu Mülkehû" (Allah mülkünü daim eylesin) ve "Azze Nasrûhu" (Allah aziz yardımları onunla olsun) gibi dua cümleleri yer almaktadır. Fatih Sultan Mehmed dönemine kadar darp edilen sikkeler özgün olmayıp, şekil ve form itibarıyla İlhanlı Devleti, Eretna ve İsfendiyaroğlu beylikleri etkileri görülmektedir (Pamuk, 2007, s. 44; Dursun, 2012, s. 392).

Fatih Sultan Mehmed döneminde ise tamamen bağımsız sikkeler darp edilmiştir. Ayrıca bu döneme kadar Osmanlı Devleti altın sikke darp ettirmemiş olup Venedik dukası kullanmıştır. Fatih Sultan Mehmed döneminde ilk altın sikke M. 1477 yılında Kostantiniyye'de darp edilmiştir. Bu sikkelere de "sultani" denilmiştir (Damalı, 2010, s. 65).

Fatih Sultan Mehmed Han dönemine kadar sikkelerin ağırlıklarında önemli bir değişiklik olmamakla birlikte, bu dönemden sonra sikkelerin maden oranlarında değişikliğe gidilerek tağış yapılmıştır. Böylece Fatih Sultan Mehmed Han'ın darp ettirmiş olduğu sikkeler ilk kez değer kaybetmiştir. Sikkede en önemli değer kaybı ise Sultan III. Murad Han döneminde M. 1584-1589 yıllarında olmuştur. Sultan II. Mahmud döneminde akçenin bu kadar değer kaybetmesinden sonra boyutunun küçülmesi ve kullanışlı olmamasından dolayı kaldırmıştır (Pere, 1968, s. 13; Aykut, 1989, s. 728).

Sultan Abdülmecid döneminde çift metalli olarak adlandırılan eşit miktarda altın ve gümüş içeren sisteme geçilmiştir (Pamuk, 2007, s. 224-225). II. Abdülhamid (1876-1909) döneminde altın, gümüş, bakırın yanı sıra sınırlı sayıda da olsa "nikel" adı verilen sikkeler darp edilmiştir. Nikelin tam anlamıyla sikke darbında kullanılması ise V. Mehmed Reşad (1909-1918) döneminde olmuştur (Tekin, 2009, s. 184).

1. Ordu Etnografya Müzesi'ndeki Osmanlı Dönemi Sikkeleri

1.1. Ordu Paşaoğlu Konağı ve Etnografya Müzesi

Paşaoğlu Konağı, Ordu'nun Altınordu İlçesi, Selimiye Mahallesi'nde Erkoçak Sokağı ile Taşocak Caddesi'nin kesiştiği köşede yer almaktadır. Paşaoğlu Hüseyin Efendi tarafından 1896 yılında İstanbullu bir ustaya yaptırılmıştır. Konak bahçesiyle birlikte 625 metrekarelik bir alan üzerine inşa edilmiş olup ahşap malzemesi Romanya'dan, taşları ise Ünye'den getirilmiştir. Paşaoğlu Konağı, 19. yüzyıl sivil mimarisinin en güzel örneklerinden biridir ve zemin kat ile birlikte üç katlıdır. Zemin kata doğuda, birinci kata ise batıda ve kuzeyde yer alan kapılardan girilmektedir (Karadeniz vd. 2019, s. 647). Paşaoğlu Konağı, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü ve Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 1982 yılında kamulaştırılarak 1983 yılında onarılmaya başlanmıştır. Onarımı 4 yıl süren konak 1987 yılında "Paşaoğlu Konağı ve Etnografya Müzesi" olarak hizmete açılmıştır. Günümüzde zemin katı idare, birinci katı ise Etnografik eserler bölümü olarak kullanılmaktadır. Bu katta kadın ve erkek giysileri, silahlar, takılar, seramikler ve heykeller sergilenmektedir. İkinci kat ise sofa, günlük oda, yatak odası, paşa nine odası, misafir odası, yüklük gibi düzenlemelerle yöresel 19. yüzyıl konağının özelliklerini yansıtmaktadır (Karadeniz vd. 2019, s. 647). Müzede Helenistik dönemden Osmanlı dönemine kadar çeşitli devletlere ait 2090 adet sikke yer almaktadır. Bu çalışmada 2090 adet sikkeden Osmanlı Dönemi'ne ait olan 49 adet sikke incelenmiştir. Sikkeler; II. Mehmed, III. Ahmed, I. Mahmud, III. Mustafa, III. Selim, II. Mahmud, Abdülmecid, Abdülaziz, II. Abdülhamid ve V. Mehmed Reşad olmak üzere 10 padişahı kapsamaktadır. Sikkelerin üzerinde padişahın künyesi, tuğrası, unvanı, darp yeri ve darp tarihi ile dua cümleleri yer almaktadır. Sikkenin 6'sı bakır, 31'i gümüş, 12'si nikel malzemeden darp edilmiş olup müzede altın sikke yer almamaktadır.

1.2. Fatih Sultan Mehmed Han (1444-1445/1451-1481) Dönemi Sikkeleri

II. Murad kendi isteğiyle H.848/M.1444 yılında tahtı Fatih Sultan Mehmed Han'a bırakmıştır. Bu dönemde Edirne, Ayasuluk (İzmir), Amasya, Bursa ve Serez'de (Selanik) sikkeler darp ettirmiştir. Bu sikkelerin ön yüzünde, "Mehmed bin Murad Han ve Azze Nasrûhu (Allah'ın aziz yardımı onunla olsun)", arka yüzünde ise, "Hullide Mülkehû (Mülkü daim olsun) darp yeri ve tarihi" yer almaktadır (Aykut, 2002, s. 826; Eroğlu, 2020, s. 24-25).

Fatih Sultan Mehmed Han, H. 883/M. 1478 yılında ilk altın sikkeyi darp ettirmiştir. "Sikke-i Hasse" veya "Hasen-i Sultaniye" olarak adlandırılan bu sikkelerin ön yüzünde "Sultan Mehmed bin Murad Han, Azze Nasrûhu (Allah'ın aziz yardımı onunla olsun), Kostantiniyye (İstanbul), duribe fi 882", arka yüzünde ise "daribün-nadır sahbü'l-izz ve'n-nasr fi'l-berve'l-bahr (karada ve denizde yücelik, kudret ve zafer sahibi)" yazmaktadır (Artuk, 1946, s. 17).

H. 848/M. 1444 ve H. 855/M. 1451 yıllarındaki cülusunda Fatih Sultan Mehmed Han sikke yenilemesi (sikke tecdidi) yapmıştır. Halk elindeki sikkeleri darphaneye götürerek, her 12 adet eski sikkeye karşılık 10 adet yeni sikke almıştır. Bu sayede Fatih Sultan Mehmed Han hazineye gelir sağlamıştır. Sikkeler yenilenirken aynı zamanda tağşış de edilerek ağırlığı düşürülmüştür (Pamuk, 2000, s. 54).

Fatih Sultan Mehmed Han'ın Ordu Etnografya Müzesi'nde 12 adet 3 farklı tipte sikkesi tespit edilmiştir. Bu sikkelerin ön yüzünde Mehmed bin Murad Han Azze Nasrûhu (Allah'ın aziz yardımı onunla olsun) ve darp tarihi, arka yüzünde ise Hullide Mülkehû (mülkü daim olsun) duribe darp yeri yazmaktadır.

1.3. Sultan III. Ahmed Han (1703-1730) Dönemi Sikkeleri

Sultan III. Ahmed Edirne'de H. 1115 (M. 1703) yılında tahta çıkarak, kendisinden önce başlatılan sikke reformunu devam ettirmiştir. Sultan III. Ahmed dönemi ne kadar 3.5 gr. olarak basılmış olan sultanilerden farklı yeni altın sikkeler darp edilmiştir. "Zer-i mahbub" ve "findık" isimli yeni birimler sultaninin katlarında H. 1128 (M. 1716) yılında darp edilmiştir. Sonraki yıllarda 3.55 gram ağırlığında olan ve "findık" adını alan sikkelerin ön yüzeyinde tuğra, arka yüzeyinde ise darp yeri ve tarihi bulunan bu sikkeler "zer-i İstanbul" veya "İstanbul zincirli" olarak adlandırılmıştır. Sultan III. Ahmed döneminde ilk kez altın sikkelerde "Kostantiniyye" darp yeri isminin yerine "İslâmbol" darp yeri kullanılmaya başlanmıştır. Teklik, ikilik, üçlük, dörtlük, beşlik ve onluk, olarak darp edilen Eşrefi'leri birbirinden ayırmak için arka yüzüne rakamla kaç birim olduğu yazılmıştır. Osmanlı para tarihi açısından da sikkeler üzerlerine ilk kez birim değerleri yazılmış olması büyük öneme sahiptir (Aykut, 1994, s. 21).

Sultan III. Ahmed'in Ordu Etnografya Müzesi'nde 4 adet tek tip gümüş sikkesi tespit edilmiştir. Bu sikkelerin ön yüzünde "sultânü'l-berreyni ve hâkânü'l-bahreyni es-sultân ibn es-sultân (karaların sultanı ve denizlerin hakanı sultanoğlu sultan), arka yüzünde ise es-Sultân Ahmed bin Mehmed Han Dâme Mülkehû (mülkü daim olsun) duribe fi Kostantiniyye H. 1115 yazmaktadır."

1.4. Sultan I. Mahmud Han (1730-1754) Dönemi Sikkeleri

Sultan III. Ahmed'den sonra tahta Sultan I. Mahmud (H. 1143-1168/M. 1730-1754), geçmiştir. Sultan I. Mahmud H. 1143/M. 1730 tarihli akçeler darp ettirmiştir. Bu akçelerin ön yüzünde padişahın tuğrası, darp yeri ve tarihi, arka yüzünde ise "Sultânü'l-berreyni ve hâkânü'l-bahreyni es-sultan ibn es-sultan (Karaların sultanı ve denizlerin hakanı sultanoğlu sultan) yazmaktadır. Sultan I. Mahmud, "kuruş, beşlik, onluk, yirmilik, ellilik ve altmışlık" gibi gümüş sikkelerini Tiflis, İstanbul, Gence (Azerbaycan), Canca (Gümüşhane)

ve Kars'ta darp ettirmiştir. Bu padişahın "Beşlik" denilen gümüş sikkelerinde ise, hem Kostantiniyye hem de İslâmbol adına yer verilmiştir (Artuk vd. 1974, s. 626).

Sultan I. Mahmud, "Cedid İstanbul" isimli altın sikkelerini H. 1148/M. 1735 yılında İstanbul'da darp ettirmiştir. Bunların "yarım ve tek"likleri olduğu gibi, "bir buçuk, iki, üç ve beş altın"lık olanları da vardır (Pere, 1968, s. 200-202).

Ordu Etnografya Müzesi'nde Sultan I. Mahmud'a ait 1 adet tek tip sikkesi tespit edilmiştir. Bu sikkenin ön yüzünde "tuğrası, darp yeri ve tarihi arka yüzünde ise "sultânü'l-berreyni ve hâkânü'l-bahreyni es-sultân ibn es-sultân (karaların sultanı ve denizlerin hakani sultanoğlu sultan)" yer almaktadır.

1.5. Sultan III. Mustafa Han (1757-1774) Dönemi Sikkeleri

Sultan III. Mustafa tahta çıktığı ilk yılında Kostantiniyye isimli gümüş sikkeler darp ettirmiş olup, 28 Kasım H. 1174/M. 1760 yılında yayınlamış olduğu fermanıyla birlikte "Konstantiniyye" adını kaldırarak bunun yerine "İslâmbol" kelimesini getirmiştir. Bu yeniliğin yanı sıra Sultan III. Mustafa H. 1171/M. 1757 yılından itibaren hangi dönemde sikke darp ettirirdiyse bunu sikkelerin arka yüzüne ekletmiştir (Aykut, 1994, s. 12).

Akçeler, Sultan III. Mustafa döneminde sadece İstanbul'da darp edilmiştir. Akçeden başka, "kuruş, beşlik, onluk ve yirmilik," sikkeler de darp edilmiştir. Ayrıca, bu padişahın "otuzluk" denilen "yarım zolota" ve "zolota"ları da vardır. Sultan III. Mustafa, Kostantiniyye ve İslâmbol'da darp ettirdiği sikkelerinin dışında Tunus, Mısır, Cezayir ve Trablusgarp'da altın; Tunus, Cezayir, Bağdad ve Mısır'da ise gümüş sikkeler darp ettirmiştir. Ordu Etnografya Müzesi'nde Sultan III. Mustafa dönemine ait 1 adet tek tip sikke tespit edilmiş olup bu sikkelerinin ön yüzünde "Mustafa Han bin Ahmed el-muzaffer daima (zaferi daim olsun), arka yüzünde ise duribe fi İslâmbol H. 1171" yazmaktadır.

Ordu Etnografya Müzesi'nde Sultan III. Mustafa dönemine ait 1 adet tek tip sikke tespit edilmiş olup bu sikkelerinin ön yüzünde "Mustafa Han bin Ahmed el-muzaffer daima (zaferi daim olsun), arka yüzünde ise duribe fi İslâmbol H. 1171" yazmaktadır.

1.6. Sultan III. Selim Han (1789-1807) Dönemi Sikkeleri

III. Selim H. 1203/M. 1789 yılında tahta geçmiştir. Bu dönemde Osmanlı para birimi olan kuruş savaşlardan etkilenmiştir. Devlet yaşanan bu ekonomik kriz nedeniyle 1789 yılında sikkelerde tağşiş yapmıştır. Böylece, dönemin para birimi olan kuruşun gümüş miktarı azaltılarak ağırlığı düşürülmüştür. 1796 yılına gelindiğinde bir akçenin ağırlığı, 0,96 grama kadar düşürülmüştür (Pamuk, 2007, s. 186).

III. Selim döneminde "kuruş" ve kuruşun bölümleri olan "onluk, beşlik ve yirmilik," denilen gümüş sikkeler Trablusgarp, Mısır ve İstanbul'da darp edilmiştir. Bu sikkelerde padişahın tuğrası yer alırken, Cezayir'de ise, padişahın tuğrasının yer almadığı "beşlik ve onluk" denilen sikkeler darp edilmiştir (Aykut, 2002, s. 831)

III. Selim döneminde, İstanbul ve Trablusgarp'ta "Yüzlük" adında yeni bir gümüş sikke darp edilmiştir. Bu yeni sikkelerin ön yüzünde, üstte padişahın tuğrası, altta ise darp yeri ve darp tarihi, arka yüzünde ise, "sultan'ül-berreyni ve hakan'ül-bahreyni es-sultan bin es-sultan" (karaların sultanı ve denizlerin hakani sultanoğlu sultan) ifadesi yer almaktadır. Ayrıca, bu dönemde yüzlüklerin yarısı olan "ellilik" denilen sikkeler de darp edilmeye başlanmıştır (Artuk vd. 1974, s. 667-672).

Ordu Etnografya Müzesi'nde Sultan III. Selim'e ait 2 adet farklı tipte sikke tespit edilmiştir. İki kuruşun ön yüzünde padişahın tuğrası, arka yüzünde duribe fi İslâmbol 1203 yazmaktadır. Yüzlük akçenin ise ön yüzünde tuğra, tuğranın altında da duribe fi

İslâmbol H. 1203, arka yüzünde sultânü'l-berreyni ve hâkânü'l-bahreyni es-sultân ibn es-sultân (karaların sultanı ve denizlerin hakani sultanoğlu sultan)yazmaktadır.

1.7. Sultan II. Mahmud Han (1808-1839) Dönemi Sikkeleri

IV. Mustafa'dan sonra tahta H. 1223/M. 1808 yılında Sultan II. Mahmud geçmiştir. Sultan II. Mahmud Dönemi'nde de (H. 1223-1255/M. 1808-1839), sikkelerde taşış yapılarak çözüm aranmıştır. 1808 yılında Sultan II. Mahmud'un tahta çıktığında kuruşun içerisindeki gümüş 5,9 gram iken, 1844 yılına kadar bu oran 1,0 grama kadar düşmüştür (Pamuk, 2007, s. 204).

Sultan II. Mahmud, H. 1223/M. 1808 yılında İstanbul'da birbirinden farklı birçok gümüş sikke darp ettirmiştir. Bu sikkelerin üzerinde padişahın tuğrası yer alırken, H. 1234/M. 1818 yılına gelindiğinde bu sikkelerin darp edilmesi durdurulmuştur (Aykut, 2002, s. 831).

Ordu Etnografya Müzesi'nde Sultan II. Mahmud Han dönemine ait 4 adet 2 farklı tipte sikkesi tespit edilmiştir. Bu sikkelerin ön yüzünde padişahın tuğrası, arka yüzünde ise duribe fi Kostantiniyye H. 1223 yazmaktadır.

1.8. Sultan Abdülmecid Han (1839-1861) Dönemi Sikkeleri

II. Mahmud'un ölümü üzerine tahta H. 1255/M. 1839 yılında Sultan Abdülmecid (H. 1255-1277/M. 1839-1861) geçmiştir. Bu dönemde çift metalli olarak adlandırılan para düzenine geçmek için, 1840 yılında İngiltere'den otomatik sikke presleri getirtmiştir (Pamuk, 2007, s. 225). Böylece, 1843 yılında yeni altın sikkeler (7,216 gr) ve 1844 yılında ise, kuruşlar (1,20 gr) darp edilmiştir. Sikke tashihinden önce H. 1255/M. 1839 yılında Sultan Abdülmecid, İstanbul'da "üçlük (üç kuruş)", altmışlık (altı kuruş)", "yirmi paralık", "altmış paralık", "bir paralık" ve "on paralık" sikkeler de darp ettirmiştir. Bu sikkelerin üzerinde padişahın tuğrası ile dua cümlesi, darp yeri ve tarihi yer almaktadır (Aykut, 2002, s. 832).

Ordu Etnografya Müzesi'nde Sultan Abdülmecid dönemine ait 5 adet 4 farklı tipte sikke tespit edilmiştir. Birinci tipteki sikke gümüşten beş kuruş olup, ön yüzünde padişahın tuğrası, arka yüzünde ise Azze Nasrûhu (Allah'ın aziz yardımı onunla olsun), duribe fi Kostantiniyye 1255 yazmaktadır. 2., 3. ve 4. tip sikkeler bakırdan olup, 10 para, 20 para ve 40 paradır. Bu 3 tip sikkenin ön yüzünde padişahın tuğrası ve cülus senesi, arka yüzünde ise kaç para olduğu ve Azze Nasrûhu (Allah'ın aziz yardımı onunla olsun), duribe fi Kostantiniyye H. 1255 yazmaktadır.

1.9. Sultan Abdülaziz Han (1861-1876) Dönemi Sikkeleri

Sultan Abdülmecid'den sonra Osmanlı Devleti'nin başına H. 1127/M. 1861 yılında Sultan Abdülaziz geçmiştir. Sultan Abdülaziz, İstanbul'da "bir kuruş", "iki kuruş", "on kuruş", "yirmi kuruş", "beş kuruş" ve "yirmi paralık" olarak gümüş sikkeler darp ettirmiştir. Bu gümüş sikkelerin üzerinde padişahın tuğrası ile dua cümlesi, darp yeri ve tarihi yer almaktadır (Pere, 1968, s. 267-268).

Sultan Abdülaziz'in Ordu Etnografya müzesinde bakır malzemeden yapılmış 2 adet 2 farklı tipte sikkesi tespit edilmiştir. Bu sikkelerin ön yüzünde padişahın tuğrası, arka yüzünde ise paranın cinsi ile Azze Nasrûhu (Allah'ın aziz yardımı onunla olsun), duribe fi Kostantiniyye H. 1277 yazmaktadır.

1.10. Sultan II. Abdülhamid Han (1876-1909) Dönemi Sikkeleri

IV. Murad'dan sonra tahta H. 1293/M. 1876 yılında Sultan II. Abdülhamid geçmiştir. II. Abdülhamid döneminde, 1870'lerde itibaren Avrupa'da kullanılan çift metalli para düzeni terk edilmeye başlanmış ve 1878 yılından itibaren ise, gümüş sikke darbi

durdurulmuştur. Avrupa devletlerinin büyük çoğunluğu bunun yerine, altın sikke kullanmaya başlamıştır. Osmanlı Devleti ise, 1844 yılından itibaren Avrupalıların zorlamaları sonucu kullanmaya başladığı çift metalli para düzenini 1881 yılında bırakmıştır. Böylece, Osmanlı Devleti'nde de para birimi olarak altın sikke kullanılmaya başlanmıştır (Pamuk, 2007, s. 235).

Ancak, devletin tamamen altın sikke darp edecek rezervi ve gümüş sikkeleri toplatacak mali gücü bulunmamaktadır. Bu yüzden, 1916 yılına kadar günlük işlemlerde gümüş sikkelerin kullanımına devam edilmiştir. Bu şekilde olan Osmanlı para düzenine "topal standart" denilmiştir (Pamuk, 2007, s. 236).

H. 1293/M. 1876 yılında İstanbul'da Sultan II. Abdülhamid, "bir kuruş", "beş kuruş", "iki kuruş", "yirmi kuruş" ve "yirmi para" denilen gümüş sikkeler darp ettirmiştir. Bu sikkeler üzerinde, padişahın tuğrası, dua cümlesi, darp yeri ve tarihi yer almaktadır. Ayrıca padişahın tuğrasının yanında da gül motifine yer verilmiştir. Ancak, 1882 yılından sonra darp edilen sikkeler üzerinde yer alan gül motifi yerine, "el-Gazi" unvanı kullanılmıştır (Pere, 1968, s. 279-280).

Sultan II. Abdülhamid'in Ordu Etnografya Müzesi'nde gümüş malzemenen 6 adet tek tip sikkesi tespit edilmiştir. Bu sikkelerinin ön yüzünde padişahın tuğrası ile unvanı olan el-Gazi, arka yüzünde ise Azze Nasrûhu (Allah'ın aziz yardımı onunla olsun), duribe fi Kostantiniyye H. 1293 yazmaktadır.

1.11. Sultan V. Mehmed Reşad Han (1909-1918) Dönemi Sikkeleri

II. Abdülhamid'den sonra tahta H. 1327/M. 1909 yılında Sultan V. Mehmed (V. Sultan Mehmed Reşad) geçmiştir. Sultan V. Mehmed zamanında H. 1332/M. 1916 yılında yayınlanan "Tevhid-i Meskukat" isimli kanunla sikkelerin bir düzene oturtulmasını planlamıştır. Bu kanun ile 1844 yılı öncesinden kalan tüm sikkelerin tedavülüne son verilmiştir. Devletin muhasebe sikkesi olarak kuruş, para sisteminin değer ölçüsü olarak ise altın sikke kabul edilmiştir (Öztürk, 2002, s. 820).

Sultan V. Mehmed, altın ve gümüş sikkelerinin yanında nikel malzemenen de sikke darp ettirmiştir. Bu padişahın H. 1327/M. 1909 tarihli ve İstanbul'da darp edilen "Beş Kuruşluk", "on kuruşluk", "bir kuruşluk" ve "iki kuruşluk" gümüş sikkeleri vardır. Bu gümüş sikkeler üzerinde, padişahın tuğrası ve tuğranın sağ tarafında "Reşad" unvanı ile dua cümlesi, darp yeri ve tarihi yer almaktadır. "Reşad" kelimesi, 1916 yılına kaldırılarak bu tarihten sonra yerine "el-Gazi" unvanı konulmuştur (Artuk vd. 1974, s. 734-740). Sultan V. Mehmed döneminde İstanbul'da ilk defa "yirmi para", "kırk para", "beş para" ve "on paralık" olarak nikelden sikke darp edilmiştir. Bu nikel sikkeleri de şekil ve form açısından gümüş sikkeleriyle benzerlik göstermektedir (Pere, 1968, s. 290-291). Ordu Etnografya Müzesi'nde Sultan V. Mehmed Reşad Han'a ait 12 adet 4 farklı tipte sikkesi tespit edilmiştir. Bu sikkelerden 1. tipte olanı gümüş malzemenen yapılmış 2 kuruşluk olup, ön yüzünde padişahın tuğrası ile Reşad mahlası, arka yüzünde ise Azze Nasrûhu (Allah'ın aziz yardımı onunla olsun), duribe fi Kostantiniyye H. 1293 yazmaktadır. 2., 3., ve 4. tip sikkeleri nikel malzemenen yapılmış 10, 20 ve 40 kuruşluk olup, bu üç tip sikkesinin de ön yüzünde padişahın tuğrası ile Reşad mahlası, arka yüzünde ise paranın cinsi ve duribe fi Devlet-i Osmaniye, Kostantiniyye, sene 1327 yazmaktadır.

Değerlendirme

Sikke kullanıldığı ilk zamanlardan beri şekil, ağırlık, değer ve kompozisyon olarak değişmiş olsa da günümüze kadar alışverişlerde kullanılmaya özelliği hiç değişmemiştir. Ordu Etnografya Müzesi'nde Osmanlı Dönemi'ne ait 49 adet sikke müzeye; 18'i hibe, 19'u satın alma ve 12'si müsadere ile gelmiş olup sikkelerin tamamı depoda muhafaza edilmektedir. Müzedeki incelenen sikkelerin Fatih Sultan Mehmed dönemine ait 12 sikke

çekic ile darp tekniği ile; Sultan III. Ahmed dönemine ait 4, Sultan I. Mahmud Han dönemine ait 1, Sultan III. Mustafa Han dönemine ait 1, Sultan III. Selim Han dönemine ait 2, Sultan II. Mahmud Han dönemine ait 4, toplamda ise 12 adet sikke mekanik presleme ile; Sultan Abdülmecid Han döneminde 5, Sultan Abdülaziz Han döneminde 2, Sultan II. Abdülhamid Han döneminde 6, Sultan V. Mehmed Reşad Han döneminde 12, toplamda ise 25 adet sikke otomatik sikke presleri ile sikke darbu gerçekleştirilmiştir. İncelenen toplam 49 adet sikkenin tamamı da sağlam durumda olup 6'si bakır, 31'i gümüş, 12'si nikel malzemedan darp edilmiştir ve müzede altın sikke yer almamaktadır.

Fatih Sultan Mehmed dönemi sikkelerinin ön yüzlerinde padişahın künyesi, Azze Nasrûhu (Allah'ın aziz yardımı onunla olsun) gibi dua cümlesi, arka yüzlerinde ise darp yeri ve tarihi ile Hullide Mülkehû (mülkü daim olsun) gibi dua cümlesi yer almaktadır. Sultan III. Ahmed'in sikkelerinin ön yüzünde Sultânü'l-berreyni ve Hâkânü'l-bahreyni es-Sultân ibn es-Sultân (karaların sultanı ve denizlerin hakani sultanı), arka yüzünde ise padişahların künyesi, darp yeri ve tarihi yazmaktadır. Sultan I. Mahmud'un Sultan III. Ahmed'den farklı olarak sikkelerinin ön yüzünde künyesi tuğra ile verilmiştir. Sultan III. Mustafa, Sultan III. Selim, Sultan II. Mahmud dönemi sikkelerinin ön yüzünde padişahların tuğrası, arka yüzünde ise darp yeri ve tarihi ile padişahın cülus yılı da sikkelere eklenmiştir. Sikkelerde, cülus yılı ilk kez Sultan III. Mustafa döneminde uygulanmaya başlamıştır.

Sultan Abdülmecid, Sultan Abdülaziz, Sultan II. Abdülhamid ve Sultan V. Mehmed Reşad sikkelerinin ön yüzünde padişahın tuğrası, mahlası ve cülusunun kaçınıcı yılında darp edildiği, arka yüzünde ise Azze Nasrûhu (Allah'ın aziz yardımı onunla olsun), darp yeri ve tarihi ile birlikte paranın birimi yazmaktadır. Bu sikkelerden farklı olarak Sultan V. Mehmed Reşad'ın bazı sikkelerinin ön yüzünde padişahın tuğrasının etrafında hürriyet, musavat (eşitlik), adalet, arka yüzünde ise paranın birimi, duribe fi Devlet-i Osmaniye ve darp yeri ile tarihi yazmaktadır. İncelenen bu sikkelerin 1 adedi Edirne, 3 adedi İslâmbol (İstanbul), 44 adedi Kostantiniyye (İstanbul) ve 1 adedi Novar (Sırbistan) darphanelerinde darp ettirilmiştir.

Osmanlı geç dönem sikkelerinin maden oranları kuruluş ve klasik dönem sikkelerine göre farklıdır. Bu dönemde özellikle de gümüş sikkelerin maden oranlarında ciddi anlamda düşüş olması ve II. Abdülhamid ile birlikte nikel karışımı gümüş sikkeler de basılmaya başlanması ekonomik açıdan Osmanlı Devleti'nin zor durumda olduğunu göstermektedir. Ayrıca bu dönem sikkelerinin en önemli özelliklerinden biri de tuğranın yazı ya da çiçek ile çevrelenerek sıkça kullanılmasıdır. Sikkeler, padişahların ekonomik gücü; yazı, form ve süsleme gibi özellikleriyle dönemin sikke geleneğini yansıtmaktadır. Padişahlar değişikçe sikkelerin şekil ve formları da değişmiştir.

Osmanlı Dönemi nakışlı mangırlar, 16. yüzyıl altın sikkeleri ile 18. yüzyıl gümüş gurus ve aksamı Osmanlı paraları içerisinde en renkli süsleme unsurlarını içerirler. Mahalli halkın daha kolay benimsemesi ve fark etmesi için görsel yanının motifler öne çıkarılarak vurgulanmıştır. Bundan dolayı süslemeler zenginleşmiştir. Mesela rumiler, palmetler, lotuslar, şakayıklar gibi bitkisel motifler yerlerini almışlardır (Paksoy, 2011, s. 202-203). Osmanlı Döneminde Lale Devri ile başlayan Batılılaşma üslup etkilerinin de Osmanlı paraları üzerinde etkileri de kronolojik olarak görülebilmektedir.

İncelenen sikkelerde, sülüs hat ile sikkeyi darp ettiren padişahın künyesi, tuğrası, dua cümlesi, darp yeri ve darp tarihi ile ilgili bilgilere yer verilmiş olup sikkelerin darp tarihleri hicri takvime göre belirlenmiştir. Darp edilen sikkeler, süreç içerisinde padişahlara göre malzeme, darp yeri ve tarihi, süsleme kompozisyonu gibi özellikleri bakımından farklılık göstermektedir. Sikkelerin üzerinde mevcut kompozisyonu çevreleyen konturlar; daire şeklinde, düz hatlı, testere dişli ve inci dizilerinden meydana

gelmektedir. Özellikle de II. Mahmud döneminden sonra belirgin olarak görülen yıldız ve hilal motifleri sikkeler üzerinde görülen geometrik motifler arasında yerini almıştır. Fiyonk, çelenk ve stilize edilmiş bitkisel süslemeler de XVIII. yüzyılla birlikte sikkelerinin ön ve arka yüzlerinde yer almaya başlamıştır. Sikkelerinde bitkisel, geometrik ve nesnelere oluşan süslemeler, sikkelerin üzerinde yer alan yazıya çerçeve oluşturmada veya yazı aralarında kompozisyonu tamamlamada kullanılmıştır. İncelenen Osmanlı dönemi sikkelerinde figüratif süslemeye ise rastlanmamıştır.

En belirgin süsleme grubundan olan geometrik süslemenin unsurları; daire şeklinde kontur, inci dizileri, geometrik geçmeler, yıldızlar, testere dişi ve hilal; nesnelere oluşan süslemelerde fiyonk ve ok ucu; bitkisel süslemelerde ise lale, gül, çiçek demetleri, defne ve buğday başaklarından oluşan çelenklerden süslemeler görülmektedir.

Geometrik kompozisyonlar Türklerde olduğu kadar diğer İslam ülkelerinde de sıklıkla kullanılmıştır. Türk İslam süslemesine tasvir yasağıyla birlikte giren geometrik süsleme, Anadolu Selçuklu döneminin başlangıcından itibaren inşa edilen yapılar ile birlikte yoğun bir şekilde kullanılmıştır. Geometrik şekiller her yönde sonsuza devam eden şekillerden oluşmaktadır. Geometrik şekillerin sikkeler üzerinde daire şeklinde kontur ve konturun etrafında inci dizileri, konturların içinde geçmelerden ve çok kollu yıldızlardan oluşan geometri konulu süsleme olarak Osmanlılara kadar geldiği görülmektedir.

Bitkiye İslam dininde önem verilmesi, insanların ve hayvanların tasvirlerinin dini inanış açısından günah olarak kabul edilmesinden dolayı İslam mimarisinde bitkisel süslemeler sıkça kullanılmıştır. Süsleme sanatlarında bitkisel süslemenin ilk örnekleri VIII. ve IX. yüzyıllarda Uygurlar tarafından yapılan çeşitli eserlerde görülmektedir. Bu motifler arasında Uzak Doğu kökenli kuş kanat ve gövdelerinden uyarlanan üsluplaşmış stilize çiçekler yer almaktadır. Sikkelerin üzerinde gül, lale, çelenk ve çiçek demetleri gibi süslemeler XVII. yüzyıldan itibaren görülmeye başlandığı, lale devri ile birlikte barok ve rokokonun da etkisiyle süslemelerin natüralist bir üsluba doğru ilerlediği ve farklı ya da aynı tür natüralist çiçeklerden oluşan süslemelerin kurdele ile bağlanarak buket şeklinde düzenlendiği dikkat çekmektedir. Defne ağacı ve buğday başakları da bereketin sembolü olarak V. Mehmed Reşad'ın sikkelerinde sıkça yer almış olup sikkelerin üzerinde buğday başakları ve defne dalları fiyonk şeklinde kurdele ile birbirlerine bağlanmıştır.

Geometrik süslemelerden kontular, katalogda yer alan sikkelerin tamamında yazıları çevrelemede çerçeve şeklinde görülmektedir. Konturlardan sonra sikkelerde en fazla görülen süslemelerden biri olan inci dizileri 2, 4, 6, 7, 8, 9, 19, 20 ve 21 nolu örneklerde hem sikkenin bitiş kenarında hem de sikkenin ortasında yazıları çevrelemektedir. Geometrik geçmeler ise sadece 1 nolu örnekte yazıları birbirinden ayırmak için kullanılmıştır. Yıldızlar 11, 17, 18, 19 ve 20 nolu örneklerde daire şeklinde merkezdeki yazıyı çevreleyerek birbiri ardına sıralanan beş kollu yıldız şeklindedir. Testere dişi şeklindeki süslemeler 5, 12, 15, 16, 17, 18, 19, 20 ve 21 nolu örneklerde kenarlarının biçimlendirilmesinde ve şekillendirilmesinde kullanılmıştır. Nesnelere ise sadece fiyonk şeklinde kurdelelerden oluşan süslemeler 10 ve 19 nolu örneklerde hilali ve defne ile başağı birbirine bağlamıştır. Ok ucu 4 ve 5 nolu örneklerde yazıların arasında çok sayıda kullanılmıştır. Hilal motifi 11 nolu örnekte 5 kollu yıldız çevrelemektedir. Bitkisel süslemelerde ise lale, 9 nolu örnekte sikkenin her iki yüzünde de inci dizilerinin etrafında daire şeklinde gül ise, 10 nolu örnekte lale olduğu gibi sikkenin her iki yüzünde de inci dizilerinin etrafında daire şeklinde görülmektedir. Çiçek demetlerinden oluşan süslemeler 12, 13 ve 14 nolu örneklerde sikkenin ön yüzünde tuğranın hemen sağ tarafında, çelenk şeklindeki defne ve başaklardan oluşan süslemeler ise 19, 20 ve 21 nolu örneklerde darp tarihinin etrafında görülmektedir. Sonuçta, bu araştırma ile müzede 10 farklı Osmanlı padişahının sikkelerinin varlığı tespit edilmiş ve sikkelerin yazı, form, süsleme özellikleri belirlenerek Osmanlı nümismatiğine katkı sağlanmak hedeflenmiştir. Sanat Tarihi

Ordu Etnografya Müzesi'ndeki Osmanlı Dönemi Sikkeleri

disiplini içerisinde değerlendirilen eserlerin ileride yapılacak olan çalışmalara da kaynaklık edeceği şüphesizdir.

Ordu Etnografya Müzesi'ndeki II. Mehmed, III. Ahmed, I. Mahmud, III. Mustafa, III. Selim, II. Mahmud, Abdülmecid, Abdülaziz, II. Abdülhamid ve V. Mehmed Reşad'a ait sultanların sikkelerinin ölçüsü, malzemesi, birimi, yazı karakteri, darp tarihi ve darp yeri aşağıda tablo hâlinde özetlenmiştir.

Fatih Sultan Mehmed Han (1444-1445/1451-1481) Sikkeleri		
Ölçüleri	Çap (mm)	0,9-1
	Ağırlık (gr)	0,9-1
Malzeme	Gümüş	12
Birimi	Akçe	12
Yazı Karakteri	Sülüs	12
Darp Tarihi	H. 855 (M. 1451)	1
	H. 865 (M. 1460)	4
	H. 875 (M. 1470)	7
Sikkelerin Darp Yerleri	Edirne	1
	Kostantiniyye	7
	Novar (Sırbistan)	4

Tablo 1: Fatih Sultan Mehmed Han (1444-1445/1451-1481) Sikkeleri

Sultan III. Ahmed Han (H. 1115-1143/M. 1703-1730) Sikkeleri		
Ölçüleri	Çap (mm)	29-39
	Ağırlık (gr)	18-18,9
Malzeme	Gümüş	4
Birimi	Zolata	4
Yazı Karakteri	Sülüs	4
Darp Tarihi	H. 1115 (M. 1703)	4
Sikkelerin Darp Yerleri	Kostantiniyye	4

Tablo 2: Sultan III. Ahmed Han (H. 1115-1143/M. 1703-1730) Sikkeleri

Sultan I. Mahmud Han (H.1143-1168/M.1730-1754) Dönemi Sikkeleri		
Ölçüleri	Çap (mm)	25
	Ağırlık (gr)	4
Malzeme	Gümüş	1
Birimi	Onluk	1
Yazı Karakteri	Sülüs	1
Darp Tarihi	H. 1143 (M. 1730)	1
Sikkelerin Darp Yerleri	Kostantiniyye	1

Tablo 3: Sultan I. Mahmud Han (H. 1143-1168/M. 1730-1754) Sikkeleri

Sultan III. Mustafa Han (H. 1171-1187/M. 1757-1774) Sikkeleri		
Ölçüleri	Çap (mm)	24
	Ağırlık (gr)	3,5
Malzeme	Gümüş	1
Birimi	Onluk	1
Yazı Karakteri	Sülüs	1
Darp Tarihi	H. 1171 (M. 1757)	1
Sikkelerin Darp Yerleri	İslâmbol	1

Tablo 4: Sultan III. Mustafa Han (H. 1171-1187/M. 1757-1774) Sikkeleri

Sultan III. Selim Han (H. 1203- 1222/M. 1789-1807) Sikkeleri		
Ölçüleri	Çap (mm)	42-43
	Ağırlık (gr)	24,6-31,9
Malzeme	Gümüş	2
Birimi	2 Kuruş	1
	Yüzlük	1
Yazı Karakteri	Sülüs	2
Darp Tarihi	H. 1203 (M. 1789)	2
Sikkelerin Darp Yerleri	İslâmbol	2

Tablo 5: Sultan III. Selim Han (H. 1203-1222/M. 1789-1807) Sikkeleri

Sultan II. Mahmud Han (H. 1223-1225/M. 1808-1839) Sikkeleri		
Ölçüleri	Çap (mm)	28-40
	Ağırlık (gr)	2,4-15
Malzeme	Gümüş	4
Birimi	5 Kuruş	3
	6 Kuruş	1
Yazı Karakteri	Sülüs	4
Darp Tarihi	H. 1223 (M. 1808)	4
Sikkelerin Darp Yerleri	Kostantiniyye	4

Tablo 6: Sultan II. Mahmud Han (H. 1223-1225/M. 1808-1839) Sikkeleri

Sultan Abdülmecid Han (H. 1255-1277/M. 1839-1861) Sikkeleri		
Ölçüleri	Çap (mm)	24-40
	Ağırlık (gr)	3,6-10,1
Malzeme	Gümüş	1
	Bakır	4
Birimi	5 Kuruş	1
	10 Para	2
	20 Para	1
	40 Para	1
Yazı Karakteri	Sülüs	5
Darp Tarihi	H. 1255 (M. 1839)	5
Sikkelerin Darp Yerleri	Kostantiniyye	5

Tablo 7: Abdülmecid Han (H. 1255-1277/M. 1839-1861) Sikkeleri

Ordu Etnografya Müzesi'ndeki Osmanlı Dönemi Sikkeleri

Sultan Abdülaziz Han (H. 1277-1293/M. 1861-1876) Sikkeleri		
Ölçüleri	Çap (mm)	28-32
	Ağırlık (gr)	5,1-10,5
Malzeme	Bakır	2
Birimi	10 Para	1
	20 Para	1
Yazı Karakteri	Sülüs	2
Darp Tarihi	H. 1277 (M. 1861)	2
Sikkelerin Darp Yerleri	Kostantiniyye	2

Tablo 8: Sultan Abdülaziz Han (H. 1277-1293/M. 1861-1876) Sikkeleri

Sultan II. Abdülhamid Han (H. 1293-1327/M. 1876-1909) Sikkeleri		
Ölçüleri	Çap (mm)	14-17,5
	Ağırlık (gr)	1,1-2,3
Malzeme	Gümüş	6
Birimi	2 Kuruş	6
Yazı Karakteri	Sülüs	6
Darp Tarihi	H. 1293 (M. 1876)	6
Sikkelerin Darp Yerleri	Kostantiniyye	6

Tablo 9: Sultan II. Abdülhamid Han (H. 1293-1327/M. 1876-1909) Sikkeleri

Sultan V. Mehmed Reşad Han (H. 1327-1336/M. 1909-1918) Sikkeleri		
Ölçüleri	Çap (mm)	15-24
	Ağırlık (gr)	1,1-6
Malzeme	Gümüş	2
	Nikel	10
Birimi	2 Kuruş	2
	10 Para	2
	20 Para	7
	40 Para	1
Yazı Karakteri	Sülüs	5
Darp Tarihi	H. 1255 (M. 1839)	5
Sikkelerin Darp Yerleri	Kostantiniyye	5

Tablo 10: Sultan V. Mehmed Reşad Han (H. 1327-1336/M. 1909-1918) Sikkeleri

KAYNAKÇA

- AKKAYA, N. (2011). *Mardin Müzesi'nde İslami Dönem Sikkelerinden Örnekler*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayımlanmamış Doktora Tezi).
- AKYILDIZ, A. (2007). "Para". *İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları. XXXIV: 163-166.
- ALTINTAŞ, A. (2002). "Selçuklu Türkiyesi'nde Para". *Türkler Ansiklopedisi*. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları. VII: 386-392.
- ARTUK, İ. - C. ARTUK (1974). *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Teşhirdeki İslami Sikkeler Kataloğu*. II. Ankara: Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları.
- ARTUK, İ. (1967). "Sikke". *İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları. X: 621-622.
- AYKUT, A. Ş. (1989). "Para Tarihi Bakımından Osmanlı Gümüş Sikkeleri". *V. Milletlerarası Türkiye Sosyal ve İktisat Tarihi Kongresi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları: 727-732.
- AYKUT, A. Ş. (1994). "Osmanlı İmparatorluğu'nda Sikke Tashihleri". *XII. Türk Tarih Kongresinden Ayrı Basım*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi: 1251-1258.
- AYKUT, A. Ş. (2002). "Osmanlı Sikkeleri". *Türkler Ansiklopedisi*. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları. X: 823-842.
- ÇETİN, K. (2006). "İran'dan Anadolu'ya Selçuklu Paraları (Selçuklu Sikkelerinin Özellikleri ve İran'dan Anadolu'da Görülen Değişiklikler)". *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*. XII/29: 184-194.
- DAMALI, A. (2010). *Osmanlı Sikkeleri Tarihi*. I. İstanbul: Nilüfer Damalı Vakfı Yayınları.
- DURŞUN, N. (2012). "Konya Etnografya Müzesinde Bulunan Osmanlı Klasik Dönemi Sikkelerinden Örnekler". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. V/22: 391-403.
- ERKİLETLİOĞLU, H. - O. GÜLER (1996). *Türkiye Selçuklu Sultanları ve Sikkeleri*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları.
- EROĞLU, İ. (2020). *Sinop Arkeoloji Müzesi'ndeki Bir Grup Osmanlı Dönemi Sikkeleri*. Ordu: Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- İZMİRLİER, Y. (2010). *Anadolu Selçuklu Paraları*. İstanbul: Mas Matbaacılık.
- KARADENİZ, B. vd. (2019). "Ordu İlinin Kültürel Kaynaklara Dayalı Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi". *Sosyal Bilimlerde Güncel Akademik Çalışmalar*. Ankara: Gece Kitaplığı Yayınevi: 639-665.
- KARWIESE, S. (1995). *Antik Nümismatikçe Giriş*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- MORRISSON, C. (2002). *Antik Sikkeler Bilimi Nümismatik*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- NATHANOVIÇ, A. (2006). *Eski Türklerde Para*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- ÖZTÜRK, M. (2002). "Genel Hatlarıyla Osmanlı Para Tarihi". *Türkler Ansiklopedisi*. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları. X: 802-842.
- PAKSOY, G. (2011). *Anadolu'da Altın ve Gümüşe Vurulan Osmanlı Damgası*. (ed. Bülent Arı). Ankara: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Yayınları.
- PAMUK, Ş. (2007). *Osmanlı İmparatorluğu'nda Paranın Tarihi*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

- PERE, N. (1968). *Osmanlılarda Madeni Paralar*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- SERTKAYA, O. F. (2005). "Uygurların Uygur Harfli Sikkeleri". *Orkun Türkçü Dergisi*. 88: 24-25.
- TALİ, Ş. (2013). "Kayseri Arkeoloji Müzesinde Bulunan Bir Grup Selçuklu Müsterek Sikkesi". *I. Uluslararası Iğdır Sempozyumu Sosyal Bilimler Bildiri Kitabı* (19-21 Nisan 2012). Iğdır: Iğdır Üniversitesi: 113-138.
- TARLAN, S. (1992). *Tarihte Para*. Ankara: Maliye ve Gümrük Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı Yayınları.
- TEKİN, O. (1997). *Antik Nüsmatik ve Anadolu*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- TEKİN, O. (1999). "Osmanlı İmparatorluğunda Para". *Osmanlı Ansiklopedisi*. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları. III: 39-40.
- TEKİN, O. (2009). "Sikke". *İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları. XXXVII: 179-186.

Ekler

Katalog No: 1
Bulunduğu Yer: Ordu Etnografya Müzesi
Envanter Numarası: 517
Müze Geliş Şekli: Müsadere (Ali Şen)
Müzedeki Yeri: Depo
Benzer Örnek Envanter No: -
Görsel No: 1-1a
Çizim No: 1-1a

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	10
Ağırlık (gr):	0,9
Dönemi:	Fatih Sultan Mehmed Han H. 848-849/M. 1444-1445/ H. 855-886/M. 1451-1481
Darp Yeri:	Edirne
Darp Tarihi:	H. 855 (M. 1451)
Yazı karakteri:	Sülüs
	
Görsel 1: Ön Yüz	Görsel 1a: Arka Yüz
	
Çizim 1: Ön Yüz	Çizim 1a: Arka Yüz
<p>Ön yüz: Sikke, geometrik şekillerle beş bölüme ayrılmıştır. Bu bölümlerin içerisinde "محمد بن" "مراد (خان عز نصره) ٨٥٥" "Mehmed bin" "Murad (Han Azze Nasrûhu) 855" yazmaktadır. (Murad Han oğlu Mehmed, Allah'ın aziz yardımı onunla olsun)</p>	<p>Arka yüz: Sikkenin kenarlarında düğüm oluşturan geometrik şeklin alt ve üst kısımlarında "خلد (ملكه)" "ضرب ادرنه" "Hullide (Mülkehû) " "Duribe Edirne" yazmaktadır. (Mülkü daim olsun, Edirne'de basıldı).</p>

Ordu Etnografya Müzesi'ndeki Osmanlı Dönemi Sikkeleri

Katalog No: 2
Bulunduğu Yer: Ordu Etnografya Müzesi
Envanter Numarası: 519
Müze Geliş Şekli: Müsadere (Ali Şen)
Müzedeki Yeri: Depo
Benzer Örnek Envanter No: 520, 522, 524
Görsel No: 2-2a
Çizim No: 2-2a

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	10
Ağırlık (gr):	0,9
Dönemi:	Fatih Sultan Mehmed Han H. 848-849/M. 1444-1445/H. 855-886/M. 1451-1481
Darp Yeri:	Novar (Sırbistan)
Darp Tarihi:	H. 865 (M. 1460)
Yazı karakteri:	Sülüs
	
Görsel 2: Ön Yüz	Görsel 2a: Arka Yüz
	
Çizim 2: Ön Yüz	Çizim 2a: Arka Yüz
<p>Ön yüz: Daire şeklinde kontur ile çevrili sikkenin ortasında altı kollu yıldız yer almaktadır. Altı kollu yıldızın etrafında ise "محمد (بن) مراد خان عز نصره ٨٦٥" "Mehmed (bin) Murad Han Azze Nasrûhu 865" yazmaktadır. (Murad Han oğlu Mehmed, Allah'ın aziz yardımı onunla olsun)</p>	<p>Arka yüz: Daire şeklinde kontur ile çevrili sikkenin ortasında altı kollu yıldız yer almaktadır. Altı kollu yıldızın etrafında ise "خلد ملکه ضرب نوار" "Hullide Mülkehü Duribe Novar" yazmaktadır. (Mülkü daim olsun, Novar'da basıldı).</p>

Katalog No: 3
Bulunduğu Yer: Ordu Etnografya Müzesi
Envanter Numarası: 513
Müze Geliş Şekli: Müsadere (Ali Şen)
Müzedeki Yeri: Depo
Benzer Örnek Envanter No: 514, 515, 516, 518, 521, 525
Görsel No: 3-3a
Çizim No: 3-3a

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Çap (mm):	10
Ağırlık (gr):	0,9
Dönemi:	Fatih Sultan Mehmed Han H. 848-849/M. 1444-1445/H. 855-886/M. 1451-1481
Darp Yeri:	Kostantiniyye (İstanbul)
Darp Tarihi:	H. 875 (M. 1475)
Yazı karakteri:	Sülüs
	
Görsel 3: Ön Yüz	Görsel 3a: Arka Yüz
	
Çizim 3: Ön Yüz	Çizim 3a: Arka Yüz
Ön yüz: Daire şeklinde kontur ile çevrili sikkenin içerisinde "محمد بن" "مراد خان" "عز نصره" "(٨٧٥)" "Mehmed bin" "Murad Han" "(Azze) Nasrûhu" "(875)" yazmaktadır. (Murad Han oğlu Mehmed, Allah'ın aziz yardımı onunla olsun).	Arka yüz: Daire şeklinde kontur ile çevrili sikkenin içerisinde "خلد" "ملكة ضرب" "قسطنطينيه" "Hullide" "Mülkehû Duribe" "Kostantiniyye(ti)" yazmaktadır. (Mülkü daim olsun, Kostantiniyye'de (İstanbul) basıldı).

Ordu Etnografya Müzesi'ndeki Osmanlı Dönemi Sikkeleri

Katalog No: 4
Bulunduğu Yer: Ordu Etnografya Müzesi
Envanter Numarası: 87
Müze Geliş Şekli: Satın Alma (Mehmet Kahveci)
Müzedeki Yeri: Depo
Benzer Örnek Envanter No: 88, 89, 356
Görsel No: 4-4a
Çizim No: 4-4a

Malzeme:	Gümüş
Birimi	Zolata
Çap (mm):	39
Ağırlık (gr):	18,2
Dönemi:	Sultan III. Ahmed Han (H. 115-1143/M. 1703-1730)
Darp Yeri:	Kostantiniyye (İstanbul)
Darp Tarihi:	H. 1115 (M. 1703)
Yazı karakteri:	Sülüs
 <p>Görsel 4: Ön Yüz</p>	 <p>Görsel 4a: Arka Yüz</p>
 <p>Çizim 4: Ön Yüz</p>	 <p>Çizim 4a: Arka Yüz</p>
<p>Ön yüz: İnci dizileriyle çevrili daire şeklindeki konturun içerisinde dört satır hâlinde</p> <p>"سلطان البرين" "وخاقان البحرين" "السلطان ابن" "السلطان"</p> <p>"Sultanü'l-Berreyni" "ve Hâkânü'l-Bahreyni" "es-Sultan ibn" "es-Sultan" yazmaktadır. (Karaların sultanı ve denizlerin hakanı sultanoğlu sultan)</p>	<p>Arka yüz: İnci dizileri ile çevrili daire şeklindeki konturun içerisinde beş satır hâlinde III. Ahmed'in künyesi ile darp yeri ve tarihi</p> <p>"السلطان" "احمد بن محمد خان" "دام ملكه ضرب في" "قسطنطينيه" "١١١٥"</p> <p>"es-Sultan" "Ahmed bin Mehmed Han" "Dâme Mülkehü Duribe fi" "Kostantiniyye(ti)" "1115" yazmaktadır. (Sultan Mehmed Han oğlu Ahmed mülkü daim olsun, darp yeri Kostantiniyye (İstanbul) 1115).</p>

Katalog No: 5
Bulunduğu Yer: Ordu Etnografya Müzesi
Envanter Numarası: 86
Müze Geliş Şekli: Hibe (Bahtiyar Köksal)
Müzedeki Yeri: Depo
Benzer Örnek Envanter No: -
Görsel No: 5-5a
Çizim No: 5-5a

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Akçe
Birimi:	Onluk
Çap (mm):	25
Ağırlık (gr):	4
Dönemi:	Sultan I. Mahmud Han (H. 1143-1168/M. 1730-1754)
Darp Yeri:	Kostantiniyye (İstanbul)
Darp Tarihi:	H. 1143 (M. 1730)
Yazı karakteri:	Sülüs

Görsel 5: Ön Yüz

Görsel 5a: Arka Yüz

Çizim 5: Ön Yüz

Çizim 5a: Arka Yüz

Ön yüz: Daire şeklinde ki kontur inci dizileriyle çevrilerek, içerisine tuğra ve tuğranın altında darp yeri ve tarihi

" محمود خان بن مصطفى المظفر دايما "
" ضرب في "
" قسطنطينية "
" ١١٤٣ "

"Mahmud Han Bin Mustafa el-Muzafer Daima"

"Duribe fi"

"Kostantiniyye(ti)"

"1143" yazmaktadır.

(Mustafa oğlu Mahmud Han zaferi daim olsun, darp yeri Kostantiniyye (İstanbul) 1143).

Arka yüz: Daire şeklinde ki kontur inci dizileriyle çevrilerek yatay silmeyle dört bölüme ayrılmış olup içerisinde

" سلطان البرين "
" وخاقان البحرين "
" السلطان ابن (عن) "
" السلطان "

"Sultânü'l-Berreyni"

"ve Hâkânü'l-Bahreyni"

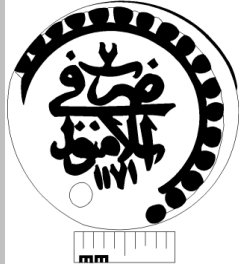
"es-Sultan İbn (on)"

"es-Sultan" yazmaktadır.

(Karaların sultanı ve denizlerin hakanı sultanoğlu sultan, on).

Ordu Etnografya Müzesi'ndeki Osmanlı Dönemi Sikkeleri

Katalog No: 6
Bulunduğu Yer: Ordu Etnografya Müzesi
Envanter Numarası: 70
Müze Geliş Şekli: Hibe (Azmi Karaduman)
Müzedeki Yeri: Depo
Benzer Örnek Envanter No: -
Görsel No: 6-6a
Çizim No: 6-6a

Malzeme:	Gümüş
Cins:	Onluk
Çap (mm):	24
Ağırlık (gr):	3.5
Dönemi:	Sultan III. Mustafa Han (H. 1171-1187/M. 1757-1774)
Darp Yeri:	İslâmbol (İstanbul)
Darp Tarihi:	H.1171 (M. 1757)
Yazı karakteri:	Sülüs
	
Görsel 6: Ön Yüz	Görsel 6a: Arka Yüz
	
Çizim 6: Ön Yüz	Çizim 6a: Arka Yüz
<p>Ön yüz: İnci dizileriyle çevrili daire şeklindeki kontur içerisinde yer alan tuğrada "مصطفى خان بن احمد المظفر دايما" "Mustafa Han bin Ahmed el-Muzaffer Daima" yazmaktadır. (Ahmed oğlu Mustafa Han, zaferi daim olsun).</p>	<p>Arka yüz: İnci dizileriyle çevrili daire şeklindeki kontur içerisinde "۷" "ضرب في" "اسلامبول" "۱۱۷۱" "7" "Duribe fi" "İslâmbol" "1171" yazmaktadır. (1171'de İslâmbol'da (İstanbul) basıldı).</p>

İbrahim Eroğlu - Şerife Tali

Katalog No: 7
Bulunduğu Yer: Ordu Etnografya Müzesi
Envanter Numarası: 477
Müze Geliş Şekli: Hibe (Türkan Kurtman)
Müzedeki Yeri: Depo
Benzer Örnek Envanter No: -
Görsel No: 7-7a
Çizim No: 7-7a

Malzeme:	Gümüş
Birimi	2 Kuruş
Çap (mm):	42
Ağırlık (gr):	24,6
Dönemi:	Sultan III. Selim Han (H. 1203-1222/M. 1789-1807)
Darp Yeri:	İslâmbol (İstanbul)
Darp Tarihi:	H.1203 (M. 1789)
Yazı karakteri:	Sülüs

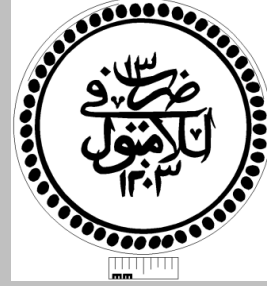
Görsel 7: Ön Yüz

Görsel 7a: Arka Yüz

Çizim 7: Ön Yüz

Çizim 7a: Arka Yüz

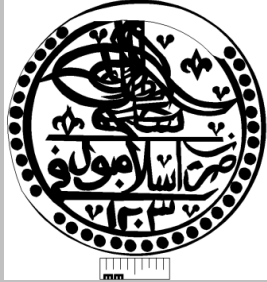
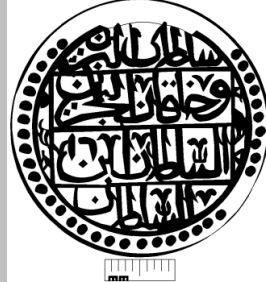
Ön yüz: İnci dizileriyle çevrili tek sıra kontur içerisinde alınana tuğrada
"سلیم خان بن مصطفی المظفر دایما"
"Selim Han bin Mustafa el-Muzaffer Daima"
yazmaktadır.
(Mustafa oğlu Selim Han, zaferi daim olsun).

Arka yüz: İnci dizileriyle çevrili tek sıra kontur içerisinde
"۱۳"
"ضرب فی"
"اسلامبول"
"۱۲۰۳"
"13"
"Duribe fi"
"İslâmbol"
"1203" yazmaktadır.
(1203'te İslâmbol'da (İstanbul) basıldı).

Ordu Etnografya Müzesi'ndeki Osmanlı Dönemi Sikkeleri

Katalog No: 8
Bulunduğu Yer: Ordu Etnografya Müzesi
Envanter Numarası: 478
Müze Geliş Şekli: Hibe (Türkan Kurtman)
Müzedeki Yeri: Depo
Benzer Örnek Envanter No: -
Görsel No: 8-8a
Çizim No: 8-8a

Malzeme:	Gümüş
Birimi	Yüzlük
Çap (mm):	43
Ağırlık (gr):	31,9
Dönemi:	Sultan III. Selim Han (H. 1203-1222/M. 1789-1807)
Darp Yeri:	İslâmbol (İstanbul)
Darp Tarihi:	H.1203 (M. 1789)
Yazı karakteri:	Sülüs
 <p>Görsel 8: Ön Yüz</p>	 <p>Görsel 8a: Arka Yüz</p>
 <p>Çizim 8: Ön Yüz</p>	 <p>Çizim 8a: Arka Yüz</p>
<p>Ön yüz: İnci dizileriyle çevrili tek sıra kontur içerisinde üst kısımda tuğra, tuğranın da hemen altında darp yeri ve tarihi</p> <p>"سلیم خان بن مصطفی المظفر دایما" "ضرب فی اسلامبول" "۱۲۰۳"</p> <p>"Selim Han bin Mustafa el-Muzaffer Daima" "Duribe fi İslâmbol" "1203" yazmaktadır. (Mustafa oğlu Selim Han, zaferi daim olsun. 1203'te İslâmbol'da (İstanbul) basıldı).</p>	<p>Arka yüz: İnci dizileriyle çevrili tek sıra kontur içerisinde dört satır hâlinde</p> <p>"سلطان البرین" "وخاقان البحرین" "السلطان ابن (۱۶)" "السلطان" "Sultânü'l-Berreyni" "ve Hâkânü'l-Bahreyni" "es-Sultân ibn (16)" "es-Sultân" yazmaktadır. (Karaların sultanı ve denizlerin hakani sultanoğlu sultan, 16).</p>

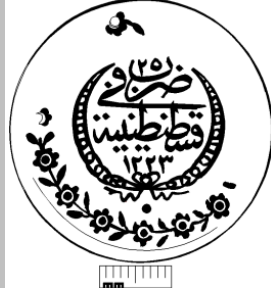
Katalog No: 9
Bulunduğu Yer: Ordu Etnografya Müzesi
Envanter Numarası: 249
Müzeye Geliş Şekli: Hibe (Bahtiyar Köksal)
Müzedeki Yeri: Depo
Benzer Örnek Envanter No: -
Görsel No: 9-9a
Çizim No: 9-9a

Malzeme:	Gümüş
Birimi	6 Kuruş (Altmışlık)
Çap (mm):	28
Ağırlık (gr):	3
Dönemi:	Sultan II. Mahmud Han (H. 1223-1225/M. 1808-1839)
Darp Yeri:	Kostantiniyye (İstanbul)
Darp Tarihi:	H. 1223 (M. 1808)
Yazı karakteri:	Sülüs
	
	
<p>Ön yüz: Sikkenin ön yüzünde padişah tuğrası, tuğranın sağ üst tarafında II. Mahmud'un lakabı yer almaktadır. Tuğranın dört bir kenarında ise gül, gonca ve yapraklarından oluşan bitkisel süslemeler bulunmaktadır. Tüm bunları da inci tanesi şeklinde dizilmiş daire, bu daireyi de yine çember şeklinde oluşturulmuş bir kontur üzerine yerleştirilmiş lale motifleri dolanmaktadır.</p> <p>"محمود خان بن عبدالحميد المظفر دايما" "عدلي"</p> <p>"Mahmud Han bin Abdülhamid el-Muzaffer Daima" "Adli" yazmaktadır. (Abdülhamid oğlu Mahmud Han zaferi daim olsun, adaletli).</p>	<p>Arka yüz: Sikkenin arka yüzünde merkezde darp yeri ve tarihi, bunların da dört bir kenarında gül, gonca ve yapraklarından oluşan bitkisel motifler bulunmaktadır. Tüm bunları inci tanesi şeklinde dizilmiş daire, bu daireyi de yine çember şeklinde oluşturulmuş bir kontur üzerine yerleştirilmiş lale motifleri dolanmaktadır.</p> <p>"۲۰" "ضرب في" "قسطنطينية" "۱۲۲۳" "20" "Duribe fi" "Kostantiniyye(ti)" "1223" (1223'te Kostantiniyye'de (İstanbul) basıldı).</p>

Ordu Etnografya Müzesi'ndeki Osmanlı Dönemi Sikkeleri

Katalog No: 10
Bulunduğu Yer: Ordu Etnografya Müzesi
Envanter Numarası: 80
Müze Geliş Şekli: Hibe (Bahtiyar Köksal)
Müzedeki Yeri: Depo
Benzer Örnek Envanter No: 46, 53
Görsel No: 10-10a
Çizim No: 10-10a

Malzeme:	Gümüş
Birimi	5 Kuruş (Ellilik)
Çap (mm):	40
Ağırlık (gr):	14
Dönemi:	Sultan II. Mahmud Han (H. 1223-1225/M. 1808-1839)
Darp Yeri:	Kostantiniyye (İstanbul)
Darp Tarihi:	H. 1223 (M. 1808)
Yazı karakteri:	Sülüs
 <p>Görsel 10: Ön Yüz</p>	 <p>Görsel 10a: Arka Yüz</p>
 <p>Çizim 10: Ön Yüz</p>	 <p>Çizim 10a: Arka Yüz</p>
<p>Ön yüz: Sikkeyi çepeçevre saran iki yapraklı dal ucunda yer alan gül kompozisyonunun içerisinde II. Mahmud'un tuğrası, tuğranın yanında II. Mahmud'un unvanı yazmaktadır. Tuğra ve II. Mahmud'un unvanı, birbirine geçmeli şekilde hilal kompozisyonunun ortasında fiyonk şeklinde kurdele ile bağlanmıştır. "محمود خان بن عبد الحميد المظفر دايما" "عدي"</p> <p>"Mahmud Han bin Abdülhamid el-Muzaffer Daima" "Adli" yazmaktadır. (Abdülhamid oğlu Mahmud Han zaferi daim olsun, adaletli).</p>	<p>Arka yüz: Sikkeyi çepeçevre saran iki yapraklı dal ucunda yer alan gül kompozisyonunun içerisinde fiyonk şeklinde kurdele ile birbirine bağlanan hilal formu onun içerisinde de darp yeri ve tarihi "٢٥" "ضرب في" "قسطنطينية" "١٢٢٣" "25" "Duribe fi" "Kostantiniyye(ti)" "1223" yazmaktadır. (1223'te Kostantiniyye'de (İstanbul) basıldı).</p>

Katalog No: 11
Bulunduğu Yer: Ordu Etnografya Müzesi
Envanter Numarası: 82
Müze Geliş Şekli: Satın Alma (Süleyman Laik)
Müzedeki Yeri: Depo
Benzer Örnek Envanter No: -
Görsel No: 11-11a
Çizim No: 11-11a

Malzeme:	Gümüş
Birimi	5 Kuruş
Çap (mm):	24
Ağırlık (gr):	5,6
Dönemi:	Sultan Abdülmecid Han (H. 1255-1277/M. 1839-1861)
Darp Yeri:	Kostantiniyye (İstanbul)
Darp Tarihi:	H. 1255/M. 1839
Yazı karakteri:	Sülüs
	
Görsel 11: Ön Yüz	Görsel 11a: Arka Yüz
	
Çizim 11: Ön Yüz	Çizim 11a: Arka Yüz
<p>Ön yüz: Sikkenin ön yüzünde on iki adet ay yıldız motifi birbirine bağladıkları noktalara gülbezekler yerleştirilmiştir. merkeze yerleştirilmiş tuğra sikkenin tahrip olmasından dolayı okunmamaktadır. Ancak Sultan Abdülmecid'in sikkeler üzerinde yer alan tuğralarında "عبدالمجيد خان بن محمود المظفر دايمًا)" "(Abdülmecid Han bin Mahmud el-Muzaffer Daima)" yazmaktadır. (Mahmud oğlu Abdülmecid Han, zaferi daim olsun).</p>	<p>Arka yüz: Sikkenin arka yüzünde ortada dua cümlesi ile darp yeri ve tarihi yer almaktadır. Bu yazılar on iki adet ay yıldız ile çevrelenmiştir. Ay yıldız motifinin birbirine bağladıkları noktalara gülbezekler yerleştirilmiştir. "عز نصره" "ضرب في" "قسطنطينيه" "١٢٥٥" "Azze Nasrûhu" "Duribe fi " "Kostantiniyye(ti)" "1255" yazmaktadır. (Allah'ın aziz yardımı onunla olsun, 1255'te Kostantiniyye'de basıldı).</p>

Ordu Etnografya Müzesi'ndeki Osmanlı Dönemi Sikkeleri

Katalog No: 12
Bulunduğu Yer: Ordu Etnografya Müzesi
Envanter Numarası: 246
Müze Geliş Şekli: Satın Alma (Süleyman Laik)
Müzedeki Yeri: Depo
Benzer Örnek Envanter No: 245
Görsel No: 12-12a
Çizim No: 12-12a

Malzeme:	Bakır
Birimi:	10 Para
Çap (mm):	27
Ağırlık (gr):	5,1
Dönemi:	Sultan Abdülmecid Han (H. 1255-1277/M. 1839-1861)
Darp Yeri:	Kostantiniyye (İstanbul)
Darp Tarihi:	H. 1255/M. 1839
Yazı karakteri:	Sülüs
 <p>Görsel 12: Ön Yüz</p>	 <p>Görsel 12a: Arka Yüz</p>
 <p>Çizim 12: Ön Yüz</p>	 <p>Çizim 12a: Arka Yüz</p>
<p>Ön yüz: Sikkenin ön yüzünde padişah tuğrası, tuğranın sağ yanında çiçek, yapraklar ve dallardan oluşan bitkisel motif bulunmaktadır. Tuğranın altında ise sikkenin, padişahın kaçıncı cülus yılında bastırıldığını gösteren sayı yer almaktadır. "عبدالمجيد خان بن محمود المظفردابما" "سنه ٢١"</p> <p>"Abdülmecid Han bin Mahmud el-Muzaffer Daima" "sene 21" yazmaktadır. (Mahmud oğlu Abdülmecid Han, zaferi daim olsun, sene 21).</p>	<p>Arka yüz: Sikkenin arka yüzünün tam ortasında sikkenin değerini gösteren rakam, rakamın etrafında ise daire şeklinde darp yeri, tarihi ve dua cümlesi, onların da gerisinde kenarlarında dairesel formda kontur ve içerisine yerleştirilmiş testere dişli motif yer almaktadır. "١٠" "عز نصره ضرب في قسطنطينيه سنه ١٢٥٥" "10"</p> <p>"Azze Nasrûhu Duribe fi Kostantiniyye(ti)" "sene 1255" yazmaktadır. (10, Allah'ın aziz yardımını onunla olsun, 1255 senesinde Kostantiniyye'de (İstanbul) basıldı).</p>

Katalog No: 13
Bulunduğu Yer: Ordu Etnografya Müzesi
Envanter Numarası: 247
Müzeye Geliş Şekli: Satın Alma (Süleyman Laik)
Müzedeki Yeri: Depo
Benzer Örnek Envanter No: -
Görsel No: 13-13a
Çizim No: 13-13a

Malzeme:	Bakır
Birimi	20 Para
Çap (mm):	31
Ağırlık (gr):	10,1
Dönemi:	Sultan Abdülmecid Han (H. 1255-1277/M. 1839-1861)
Darp Yeri:	Kostantiniyye (İstanbul)
Darp Tarihi:	H. 1255/M. 1839
Yazı karakteri:	Sülüs
	
Görsel 13: Ön Yüz	Görsel 13a: Arka Yüz
	
Çizim 13: Ön Yüz	Çizim 13a: Arka Yüz
<p>Ön yüz: Sikkenin ön yüzünde padişah tuğrası, tuğranın sağ yanında çiçek, yapraklar ve dallardan oluşan bitkisel motif bulunmaktadır. Tuğranın altında ise sikkenin, padişahın kaçıncı cülus yılında bastırıldığı gösteren sayı yer almaktadır. "عبدالمجيد خان بن محمود المظفر دايما" "سنه ٢١"</p> <p>"Abdülmecid Han bin Mahmud el-Muzaffer Daima" "sene 21" yazmaktadır. (Mahmud oğlu Abdülmecid Han, zaferi daim olsun, sene 21).</p>	<p>Arka yüz: Sikkenin arka yüzünün tam ortasında sikkenin değerini gösteren rakam, rakamın etrafında ise daire şeklinde darp yeri, tarihi ve dua cümlesi, onların da gerisinde kenarlarında dairesel formda kontur ve içerisine yerleştirilmiş testere dişli motif yer almaktadır. "٢٠" "عز نصره ضرب في قسطنطينيه سنه ١٢٥٥" "20"</p> <p>"Azze Nasrúhu, Duribe fi Kostantiniyye" "sene 1255" yazmaktadır. (20, Allah aziz yardımı onunla olsun, 1255 senesinde Kostantiniyye'de (İstanbul) basıldı).</p>

Ordu Etnografya Müzesi'ndeki Osmanlı Dönemi Sikkeleri

Katalog No: 14
Bulunduğu Yer: Ordu Etnografya Müzesi
Envanter Numarası: 81
Müze Geliş Şekli: Satın Alma (Süleyman Laik)
Müzedeki Yeri: Depo
Benzer Örnek Envanter No: -
Görsel No: 14-14a
Çizim No: 14-14a

Malzeme:	Bakır
Birimi	40 Para
Çap (mm):	36
Ağırlık (gr):	20,9
Dönemi:	Sultan Abdülmecid Han (H. 1255-1277/M. 1839-1861)
Darp Yeri:	Kostantiniyye (İstanbul)
Darp Tarihi:	H. 1255 (M. 1839)
Yazı karakteri:	Sülüs
	
Görsel 14: Ön Yüz	Görsel 14a: Arka Yüz
	
Çizim 14: Ön Yüz	Çizim 14a: Arka Yüz
<p>Ön yüz: Sikkenin ön yüzünde padişah tuğrası, tuğranın sağ yanında çiçek, yapraklar ve dallardan oluşan bitkisel motif bulunmaktadır. Tuğranın altında ise sikkenin, padişahın kaçınıcı cülus yılında bastırıldığı gösteren sayı, kenarlarında ise dairesel formda kontur ve içerisine yerleştirilmiş testere dişli motif yer almaktadır. "عبدالمجيد خان بن محمود المظفردايمما" "سنه ٢٢"</p> <p>"Abdülmecid Han bin Mahmud el-Muzaffer Daima" "sene 22" yazmaktadır. (Mahmud oğlu Abdülmecid Han, zaferi daim olsun, sene 22).</p>	<p>Arka yüz: Sikkenin arka yüzünün tam ortasında sikkenin değerini gösteren rakam, rakamın etrafında ise daire şeklinde darp yeri, tarihi ve dua cümlesi, onların da gerisinde kenarlarında dairesel formda kontur ve içerisine yerleştirilmiş testere dişli motif yer almaktadır. "٤٠" "عز نصره ضرب في قسطنطينيه سنه ١٢٥٥" "40"</p> <p>"Azze Nasrûhu, Duribe fi Kostantiniyye(ti) sene 1255" yazmaktadır. (40, Allah'ın aziz yardımı onunla olsun, 1255 senesinde Kostantiniyye'de (İstanbul) basıldı).</p>

Katalog No: 15
Bulunduğu Yer: Ordu Etnografya Müzesi
Envanter Numarası: 244
Müzeye Geliş Şekli: Satın Alma (Süleyman Laik)
Müzedeki Yeri: Depo
Benzer Örnek Envanter No: -
Görsel No: 15-15a
Çizim No: 15-15a

Malzeme:	Bakır
Birimi	10 Para
Çap (mm):	28
Ağırlık (gr):	5,1
Dönemi:	Sultan Abdülaziz Han (H. 1277-1293/M. 1861-1876)
Darp Yeri:	Kostantiniyye (İstanbul)
Darp Tarihi:	H. 1277 (M. 1861)
Yazı karakteri:	Sülüs
	
Görsel 15: Ön Yüz	Görsel 15a: Arka Yüz
	
Çizim 15: Ön Yüz	Çizim 15a: Arka Yüz
<p>Ön yüz: Sikkenin ön yüzünde, ortada Sultan Abdülaziz'in tuğrası ve tuğranın hemen altında padişahın kaçıncı cülus yılı olduğunu belirten rakam, kenarlarında ise dairesel formda kontur çizgi ve içerisine yerleştirilmiş testere dişli motif yer almaktadır.</p> <p>"عبدالعزيز خان بن محمود المظفردايما" "سنة ٤"</p> <p>"Abdülaziz Han bin Mahmud el-Muzaffer Daima" "sene 4" yazmaktadır. (Mahmud oğlu Abdülaziz Han zaferi daim olsun, sene 4).</p>	<p>Arka yüz: Sikkenin arka yüzünün tam ortasında sikkenin değerini gösteren rakam, rakamın etrafında ise daire şeklinde darp yeri, tarihi ve dua cümlesi, sol yanda çiçek ve yapraklardan oluşan bir dal motifi, onların da gerisinde kenarlarında dairesel formda kontur ve içerisine yerleştirilmiş testere dişli motif yer almaktadır.</p> <p>"١٠" "عز نصره ضرب في قسطنطنية سنة ١٢٧٧" "10" "Azze Nasrúhu Duribe fi Kostantiniyye(ti) sene 1277" yazmaktadır. (Allah'ın aziz yardımı onunla olsun, 1277 senesinde Kostantiniyye'de (İstanbul) basıldı).</p>

Ordu Etnografya Müzesi'ndeki Osmanlı Dönemi Sikkeleri

Katalog No: 16
Bulunduğu Yer: Ordu Etnografya Müzesi
Envanter Numarası: 248
Müze Geliş Şekli: Satın Alma (Süleyman Laik)
Müzedeki Yeri: Depo
Benzer Örnek Envanter No: -
Görsel No: 16-16a
Çizim No: 16-16a

Malzeme:	Bakır
Birimi	20 Para
Çap (mm):	32
Ağırlık (gr):	10,5
Dönemi:	Sultan Abdülaziz Han (H. 1277-1293/M. 1861-1876)
Darp Yeri:	Kostantiniye (İstanbul)
Darp Tarihi:	H. 1277 (M. 1861)
Yazı karakteri:	Sülüs
 <p>Görsel 16: Ön Yüz</p>	 <p>Görsel 16a: Arka Yüz</p>
 <p>Çizim 16: Ön Yüz</p>	 <p>Çizim 16a: Arka Yüz</p>
<p>Ön yüz: Sikkenin ön yüzünde Sultan Abdülaziz'in tuğrası ve tuğranın hemen altında padişahın kaçınıcı cülus yılı olduğunu belirten rakam, kenarlarında ise dairesel formda yerleştirilmiş kontur çizgi ve içerisine yerleştirilmiş testere dişli motif yer almaktadır. "عبدالعزيز خان بن محمود المظفردايما" "سنة ٤" "Abdülaziz Han bin Mahmud el-Muzaffer Daima" "sene 4" yazmaktadır. (Mahmud oğlu Abdülaziz Han zaferi daim olsun, sene 4).</p>	<p>Arka yüz: Sikkenin arka yüzünün tam ortasında sikkenin değerini gösteren rakam, rakamın etrafında ise daire şeklinde darp yeri, tarihi ve dua cümlesi, sol yanda çiçek ve yapraklardan oluşan bir dal motifi, onların da gerisinde kenarlarında dairesel formda kontur ve içerisine yerleştirilmiş testere dişli motif yer almaktadır. "٢٠" "عز نصره ضرب في قسطنطينية سنة ١٢٧٧" "20" "Azze Nasrûhu Duribe fi Kostantiniyye(ti) sene 1277" yazmaktadır. (Allah'ın aziz yardımını onunla olsun, 1277 senesinde Kostantiniyye'de (İstanbul) basıldı).</p>

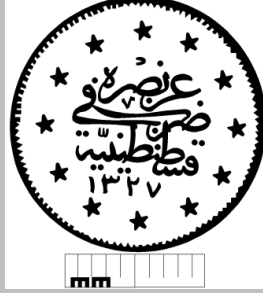
Katalog No: 17
Bulunduğu Yer: Ordu Etnografya Müzesi
Envanter Numarası: 499
Müze Geliş Şekli: Satın Alma (Ahmet Öztürk)
Müzedeki Yeri: Depo
Benzer Örnek Envanter No: 29, 495, 498, 501, 502
Görsel No: 17-17a
Çizim No: 17-17a

Malzeme:	Gümüş
Birimi	2 Kuruş
Çap (mm):	17,5
Ağırlık (gr):	2,3
Dönemi:	Sultan II. Abdülhamid Han (H. 1293-1327/M. 1876-1909)
Darp Yeri:	Kostantiniyye (İstanbul)
Darp Tarihi:	H. 1293 (M. 1876)
Yazı karakteri:	Sülüs
	
Görsel 17: Ön Yüz	Görsel 17a: Arka Yüz
	
Çizim 17: Ön Yüz	Çizim 17a: Arka Yüz
<p>Ön yüz: Sikkenin ön yüzünde, padişahın tuğrası ve tuğranın sağ tarafında padişahın unvanı, hemen altında da cülus yılını belirten rakam yer almaktadır. Sikkenin orta kısmını daire şeklinde çeviren on iki adet yıldız, onun da gerisinde testere dişi şeklinde dairesel kontur ile süsleme sonlanmıştır.</p> <p>"عبد الحميد خان بن عبد المجيد المظفر دايما" "الغازي" "سنة ٢٨"</p> <p>"Abdülhamid bin Abdülmecid el- Muzaffer Daima" "el- Gâzi" "sene 28" yazmaktadır. (Abdülmecid'in oğlu Abdülhamid Han, zaferi daim olsun, el-gazi, sene 28).</p>	<p>Arka yüz: Sikkenin arka yüzünde, ortada dua cümlesi, darp yeri ve tarihi on iki adet yıldız ile çevrelenmiştir. Yıldızın gerisinde de testere dişi şeklinde dairesel kontur ile süsleme sonlanmıştır.</p> <p>"عز نصره" "ضرب في" "قسطنطينية" "١٢٩٣"</p> <p>"Azze Nasrûhu" "Duribe fi" "Kostantiniyye(ti) " "1293" yazmaktadır. (Allah'ın aziz yardımı onunla olsun, 1293'de Kostantiniyye'de basıldı).</p>

Ordu Etnografya Müzesi'ndeki Osmanlı Dönemi Sikkeleri

Katalog No: 18
Bulunduğu Yer: Ordu Etnografya Müzesi
Envanter Numarası: 497
Müze Geliş Şekli: Hibe (Türkan Kurtman)
Müzedeki Yeri: Depo
Benzer Örnek Envanter No: 494
Görsel No: 18-18a
Çizim No: 18-18a

Malzeme:	Gümüş
Birimi:	2 Kuruş
Çap (mm):	17,5
Ağırlık (gr):	2,4
Dönemi:	Sultan V. Mehmed Reşad Han (H. 1327-1336/M. 1909-1918)
Darp Yeri:	Kostantiniye (İstanbul)
Darp Tarihi:	H. 1327 (M. 1909)
Yazı karakteri:	Sülüs
 <p>Görsel 18: Ön Yüz</p>	 <p>Görsel 18a: Arka Yüz</p>
 <p>Çizim 18: Ön Yüz</p>	 <p>Çizim 18a: Arka Yüz</p>
<p>Ön yüz: Sikkenin ön yüzünde, padişahın tuğrası ve tuğranın sağ tarafında padişahın unvanı, hemen altında da cülus yılını belirten rakam yer almaktadır. Sikkenin orta kısmını daire şeklinde çeviren on iki adet yıldız, onun da gerisinde testere dişi şeklinde dairesel kontur ile süsleme sonlanmıştır.</p> <p style="text-align: center;">"محمد خان بن عبدالمجيد المظفر دايما" "رشاد" "سنه 8"</p> <p>"Mehmed Han bin Abdülmecid el-Muzaffer Daima" "Reşad" "sene 8" yazmaktadır. (Abdülmecid oğlu Mehmed Han, zaferi daim olsun, Reşad, sene 8).</p>	<p>Arka yüz: Sikkenin arka yüzünde, ortada dua cümlesi, darp yeri ve tarihi on iki adet yıldız ile çevrelenmiştir. Yıldızın gerisinde de testere dişi şeklinde dairesel kontur ile süsleme sonlanmıştır.</p> <p style="text-align: center;">"عز نصره" "ضرب في" "قسطنطينية" "١٣٢٧"</p> <p>"Azze Nasrûhu" "Duribe fi" "Kostantiniye(ti)" "1327" yazmaktadır. (Allah'ın aziz yardımı onunla olsun, 1327'de Kostantiniye'de (İstanbul) basıldı).</p>

Katalog No: 19
Bulunduğu Yer: Ordu Etnografya Müzesi
Envanter Numarası: 84
Müzeye Geliş Şekli: Hibe (Türkan Kurtman)
Müzedeki Yeri: Depo
Benzer Örnek Envanter No: 85
Görsel No: 19-19a
Çizim No: 19-19a

Malzeme:	Nikel
Birimi	10 Para
Çap (mm):	18
Ağırlık (gr):	2,6
Dönemi:	Sultan V. Mehmed Reşad Han (H. 1327-1336/M. 1909-1918)
Darp Yeri:	Kostantiniyye (İstanbul)
Darp Tarihi:	H. 1327 (M. 1909)
Yazı karakteri:	Sülüs
	
Görsel 19: Ön Yüz	Görsel 19a: Arka Yüz
	
Çizim 19: Ön Yüz	Çizim 19a: Arka Yüz
<p>Ön yüz: Sikkenin ön yüzünde ortada tuğra, tuğranın sağ yanında padişah unvanı, altında ise padişahın cülus yılı yazmaktadır. Bunlar inci dizilerinden oluşan daire ile çevrelenmiştir. Dairenin altında defne ve başaklardan oluşan çelenk, çevresi ise testere dişli kontur ile son bulmaktadır. "محمد خان بن عبدالمجيد المظفر دايما" "رشاد" "سنة ٢" "حریت * مساوات * عدالت" "Mehmed Han bin Abdülmejid el-Muzaffer Daima" "Reşad" "Sene 2" "Hürriyet, musavat, adalet" yazmaktadır. (Abdülmejid oğlu Mehmed Han, zaferi daim olsun, Reşad, sene 3, hürriyet, eşitlik, adalet).</p>	<p>Arka yüz: Sikkenin arka yüzünde, orta bölümde inci dizileriyle çevrelenmiş paranın değerini belirten rakam, alt kısımda ise defne ve buğday başağından oluşan çelenk ile darp tarihi, üst tarafında darp yeri, sikkenin çevresinde ise testere dişli kontur ile son bulmaktadır. "١٠ پارة" "ضرب في * دولت عثمانیه * قسطنطينية" "١٣٢٧" "10 Para" "Duribe fi Devlet-i Osmaniye, Kostantiniyye(ti) " "1327" yazmaktadır. (10 Para, Osmanlı Devleti'nde, Kostantiniyye'de (İstanbul) 1327'de basıldı).</p>

Ordu Etnografya Müzesi'ndeki Osmanlı Dönemi Sikkeleri

Katalog No: 20
Bulunduğu Yer: Ordu Etnografya Müzesi
Envanter Numarası: 83
Müze Geliş Şekli: Hibe (Bahtiyar Köksal)
Müzedeki Yeri: Depo
Benzer Örnek Envanter No: 500, 503, 504, 505, 506, 507
Görsel No: 20-20a
Çizim No: 20-20a

Malzeme:	Nikel
Birimi:	20 Para
Çap (mm):	21
Ağırlık (gr):	3,8
Dönemi:	Sultan V. Mehmed Reşad Han (H. 1327-1336/M. 1909-1918)
Darp Yeri:	Kostantiniyye (İstanbul)
Darp Tarihi:	H. 1327 (M. 1909)
Yazı Karakteri:	Sülüs
 <p>Görsel 20: Ön Yüz</p>	 <p>Görsel 20a: Arka Yüz</p>
 <p>Çizim 20: Ön Yüz</p>	 <p>Çizim 20a: Arka Yüz</p>
<p>Ön yüz: Sikkenin ön yüzünde ortada tuğra, tuğranın sağ yanında padişah unvanı, altında ise padişahın cülus yılı yazmaktadır. Bunlar inci dizilerinden oluşan daire ile çevrelenmiştir. Dairenin altında defne ve başaklardan oluşan çelenk, çevresi ise testere dişli kontur ile son bulmaktadır.</p> <p>"محمد خان بن عبدالمجيد المظفردايمما" "رشاد" "سنة ٦" "حریت * مساوات * عدالت"</p> <p>"Mehmed Han bin Abdülmecid el-Muzaffer Daima " "Reşad" "sene 6" "Hürriyet, Musavat, Adalet" yazmaktadır. (Abdülmecid oğlu Mehmed Han, zaferi daim olsun, Reşad, sene 6, hürriyet, eşitlik, adalet).</p>	<p>Arka yüz: Sikkenin arka yüzünde, orta bölümde inci dizileriyle çevrelenmiş paranın değerini belirten rakam, alt kısımda ise defne ve buğday başağından oluşan çelenk ile darp tarihi, üst tarafında darp yeri, sikkenin çevresinde ise testere dişli kontur ile son bulmaktadır.</p> <p>"٢٠ پارة" "ضرب في * دولت عثمانیه * قسطنطينية" "١٣٢٧" "20 Para" "Duribe fi Devlet-i Osmaniye, Kostantiniyye(ti)" "1327" yazmaktadır. (20 Para, Osmanlı Devleti'nde, Kostantiniyye'de (İstanbul) 1327'de basıldı).</p>

Katalog No: 21
Bulunduğu Yer: Ordu Etnografya Müzesi
Envanter Numarası: 250
Müzeeye Geliş Şekli: Satın Alma (Süleyman Laik)
Müzedeki Yeri: Depo
Benzer Örnek Envanter No: -
Görsel No: 21-21a
Çizim No: 21-21a

Malzeme:	Nikel
Birimi	40 Para
Çap (mm):	24
Ağırlık (gr):	6
Dönemi:	Sultan V. Mehmed Reşad Han (H. 1327-1336/M. 1909-1918)
Darp Yeri:	Kostantiniyye (İstanbul)
Darp Tarihi:	H. 1327 (M. 1909)
Yazı karakteri:	Sülüs
	
Görsel 21: Ön Yüz	Görsel 21a: Arka Yüz
	
Çizim 21: Ön Yüz	Çizim 21a: Arka Yüz
<p>Ön yüz: Sikkenin ön yüzünde ortada tuğra, tuğranın sağ yanında padişah unvanı, altında ise padişahın cülus yılı yazmaktadır. Bunlar inci dizilerinden oluşan daire ile çevrelenmiştir. Dairenin altında defne ve başaklardan oluşan çelenk, çevresi ise testere dişli kontur ile son bulmaktadır. "محمد خان بن عبدالمجيد المظفردايمما" "رشاد" "سنة ٣" "حریت * مساوات * عدالت" "Mehmed Han bin Abdülmecid el-Muzaffer Daima" "Reşad" "sene 3" "Hürriyet, musavat, adalet" yazmaktadır. (Abdülmecid oğlu Mehmed Han, zaferi daim olsun, Reşad, sene 3, hürriyet, eşitlik, adalet).</p>	<p>Arka yüz: Sikkenin arka yüzünde, orta bölümde inci dizileriyle çevrelenmiş paranın değerini belirten rakam, alt kısımda ise defne ve buğday başağından oluşan çelenk ile darp tarihi, üst tarafında darp yeri, sikkenin çevresinde ise testere dişli kontur ile son bulmaktadır. "٤٠ پارة" "ضرب في * دولت عثمانیه * قسطنطينية" "١٣٢٧" "40 Para" "Duribe fi Devlet-i Osmaniye, Kostantiniyye(ti)" "1327" yazmaktadır. (40 Para, Osmanlı Devleti'nde, Kostantiniyye'de (İstanbul) 1327'de basıldı).</p>